

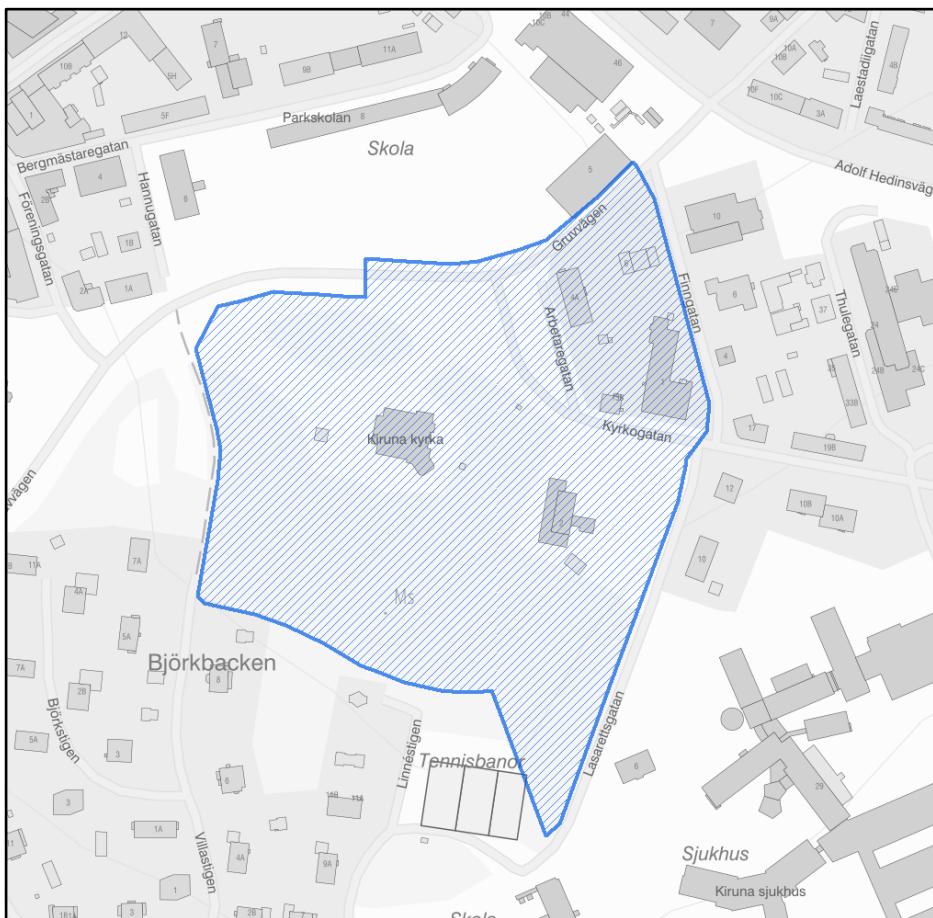

Detaljplan för Gruvstadspark 2, etapp 5, Kyrkan 11 m fl

Kiruna kommun

Norrbottens län

Upprättad augusti 2021

LAGA KRAFT

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Innehåll

PLANBESKRIVNING	4
INLEDNING.....	4
1. PLANHANDLINGAR	4
2. PLANENS SYFTE OCH HUVUDDRAG	5
3. BAKGRUND	6
4. PLANDATA.....	9
LÄGESBESTÄMNING, AREAL OCH MARKÄGOFÖRHÅLLANDE.....	9
5. TIDIGARE STÄLLNINGSTAGANDE.....	10
ÖVERSIKTLIGA PLANER	10
DETALJPLANER.....	11
UTVECKLINGSPLAN	12
KULTURMILJÖANALYS	12
AVTAL OM GRUVSTADSPARK 2 m.m.....	14
POLITISKA BESLUT	15
RIKSINTRESSEN	15
BEHOVSBEDÖMNING OCH MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING	15
6. FÖRENLIGT MED 3, 4, 5 KAP. MB	16
MILJÖBALKEN, KAP. 3	16
MILJÖBALKEN, KAP. 4	17
MILJÖBALKEN, KAP. 5	17
7. FÖRUTSÄTTNINGAR, FÖRÄNDRINGAR OCH KONSEKVENSER	18
GRUVBRYTNING.....	18
BEBYGGELSE.	18
FRIYTOR	21
FORNLÄMNINGAR	21
GATOR OCH TRAFIK	21
GEOTEKNiska OCH HYDROLOGiska FÖRHÅLLANDEn.....	22
TEKNISK FÖRSÖRJNING	22
SKYDDSRUM	23
HÄLSA OCH SÄKERHET.....	23
SOCIALA KONSEKVENSER	26
KONSEKVENSER FÖR OMLOKALISERING AV KIRUNAS CENTRUM.....	26

UTVECKLING FÖRE AVVECKLING	27
ERSÄTTNINGSPRINCIPER	29
ADMINISTRATIVA FRÅGOR	30
8. GENOMFÖRANDE	30
ORGANISATORiska FRÅGOR	30
FASTIGHETSRÄTTSliga FRÅGOR OCH KONSEKVENSER	31
EKONOMiska FRÅGOR	31
KONSEKVENSER AV PLANENS GENOMFÖRANDE	32
TEKNiska FRÅGOR	32
9. SAMMANFATTNING AV MILJÖKONSEVENSBESKRIVNING	32
10. MEDVERKANDE TJÄNSTEMÄN	56

PLANBESKRIVNING

INLEDNING

En detaljplan är ett verktyg för kommunerna att reglera hur mark- och vattenområden ska användas. Detaljplaner används som underlag vid bygglovshandläggning.

Planarbetet påbörjas med att en behovsbedömning görs. I behovsbedömningen utreds planens påverkan på miljön och vid större påverkan upprättar man även en miljökonsekvensbeskrivning. I samband med att behovsbedömningen tas fram påbörjas även arbetet med planhandlingarna.

När en första version av planhandlingarna finns färdiga godkänns de av kommunstyrelsen och skickas sedan ut på samråd till lantmäterimyndigheten, länsstyrelsen, sakrägare samt andra berörda i minst tre veckor. Under denna period ges det möjlighet att komma in med skriftliga synpunkter på planen till stadsbyggnadsförvaltningen. Yttrandena sammanställs i en samrådsredogörelse tillsammans med kommunens kommentarer och planhandlingarna bearbetas.

Efter bearbetningen godkänns handlingarna och skickas ut på granskning i minst tre veckor på samma sätt som under samrådet. De yttrandena som inkommer under granskningen sammanställs i ett granskningsutlåtande med kommentarer från kommunen. Planhandlingarna bearbetas vid behov.

Detaljplanen antas sedan av kommunstyrelsen eller av kommunfullmäktige. I detta fall är det kommunfullmäktige som antar planen. Berörda sakrägare som senast under granskningstiden lämnat synpunkter som inte tillgodosetts har möjlighet att överklaga detaljplanen inom tre veckor från att antagandebeslutet anslagits på kommunens anslagstavla. Om ingen överklagar och länsstyrelsen inte överprövar kommunens beslut vinner detaljplanen laga kraft. När detaljplanen vunnit laga kraft kan man i normalfallet söka bygglov i enlighet med planen.

Arbetet med planen bedrivs med utökat planförfarande enligt PBL (2010:900). Planarbetet bedöms ha inletts med beslut om Gruvstadspark 2 i kommunfullmäktige 2014-06-02, § 127.

1. PLANHANDLINGAR

- Plankarta med bestämmelser.
- Planbeskrivning med genomförandebeskrivning
- Miljökonsekvensbeskrivning med bilaga PM kulturmiljö
- Fastighetsförteckning
- Grundkarta
- Granskningsutlåtande

2. PLANENS SYFTE OCH HUVUDDRAG

Syftet med detaljplanen är att möjliggöra för fortsatt gruvbrytning genom ändring av nuvarande markanvändning till mark för gruvindustri.

Avsikten är att pågående markanvändning ska kunna fortgå till dess att området måste avvecklas, trots att användningen är gruvindustri. Befintlig bebyggelse får finnas kvar i strid mot detaljplanens bestämmelser om gruvindustri. Bebyggelse inom planområdet kan under denna tid behöva underhållas och lokalerna kan användas och ändras mellan olika stadsmässiga ändamål. Tanken är att möjliggöra en levande stad till den dag stadens funktioner kan flytta in i nya Kiruna centrum och området avvecklas och töms.

I övergångsskedet till gruvindustri kommer marken att upplåtas som park där mindre bebyggelse får uppföras som exempelvis grillkåtor, lekplatser och liknande.

Markens användning succesivt ska förändras under tid vilket innebär att marken övergår från nuvarande användning till en så kallad gruvstadspark innan övergången till mark för gruvindustri sker. Gruvstadsparken ska, enligt avtal mellan Kiruna kommun och LKAB, vara tillgänglig för allmänheten och upplevas som ett positivt tillskott till befintlig miljö. Gruvstadsparkens utformning och innehåll styrs inte genom detaljplanen, denna fråga hanteras av LKAB i samarbete med kommunen i senare skede. Gruvstadsparken avgränsas mot gruvindustriområdet med en skyddande inhägnad. Inhägnaden flyttas i takt med att gruvstadsparken övergår till mark för gruvindustri. Gruvstadsparken fungerar som en buffertzon så att ingen ska behöva bo direkt granne med gruvområdet.

Deformationsprognos för huvudnivån KUJ 1365 (Kiruna under jord 1365), se bild på sidan 6, visar gränsen för vilket område som på sikt kommer att påverkas av den gruvbrytning som nu sker på huvudnivån 1365 meter under jord. Den del av området som ligger närmast gruvan och påverkas först av markdeformationerna kallas Gruvstadspark 1. Gruvstadspark 1-området är detaljplanelagt som gruvindustrimark där syftet med planen är gruvstadspark. Detaljplanen för gruvstadspark 1 vann laga kraft 2012-06-05 enligt Mark- och miljööverdomstolens beslut 2012-06-05 i mål nr P 3466-12. Ett tillägg till detaljplanen vann laga kraft 2014-05-19 enligt Högsta förvaltningsdomstolens beslut samma dag, mål nr 2130-14.

Nästa del som påverkas av markdeformationerna, och som är under planläggning för gruvindustri, kallas Gruvstadspark 2. Denna detaljplan är den femte etappen av Gruvstadspark 2. Den första etappen antogs 2016-11-28 och behandlar de delar som ligger närmast deformationerna. Etapperna 2 och 3 vann laga kraft 2018-10-03 respektive 2019-06-20.

Detaljplanerna inom gruvstadspark 2-området ska komma att möjliggöra för markanvändningen industrimark med syfte gruvstadspark och reglerar vad som ingår i detta. LKAB ansvarar för genomförandet med förvärv av marken och flytt/avveckling.

3. BAKGRUND

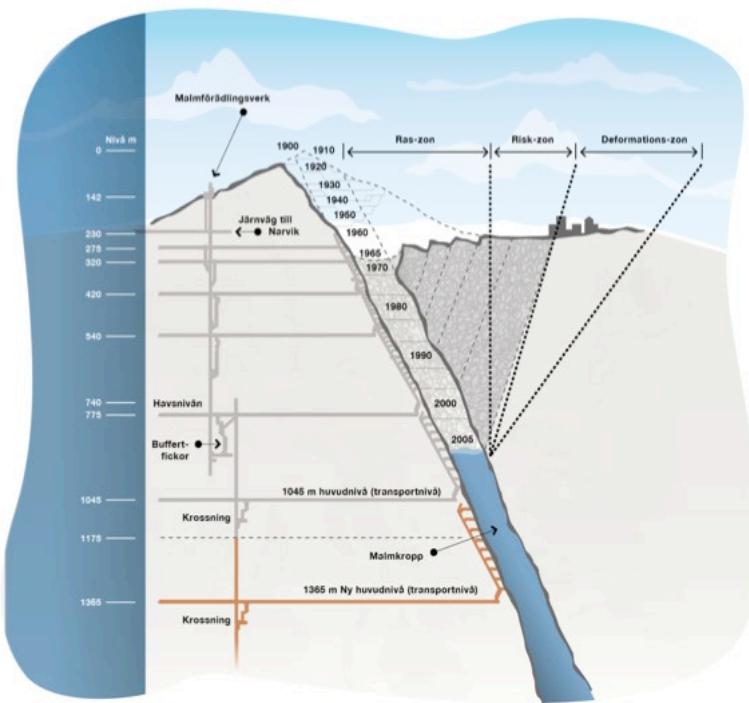
År 1900 började LKAB att bryta malm i Kiruna. Några år senare invigdes Malmbanan som möjliggjorde att malmen kunde fraktdras med tåg till hamnen i Narvik för vidare transport. Först bröts malmen i dagbrott men sedan slutet av 50-talet bryts malmen under jord.

Gruvan i Kiruna är idag världens största järnmalmsgruva under jord. Malmkroppen som malmen bryts från lutar in mot staden vilket gör att ju djupare brytningen sker, desto närmare stadens centrum kommer gruvan. Malmkroppen är ca 80 meter bred och 4 km lång och det finns indikationer på att den sträcker sig minst 2 km ner under jord. Nuvarande huvudnivå ligger 1365 meter under jord och denna påverkar en stor del av Kiruna centrum, se bilderna på sid 5 och 6.

I Kiruna finns världens största järnmalmsgruva under jord. Malmkroppen som malmen bryts från lutar in mot staden vilket innebär att ju djupare brytningen sker desto närmare stadens centrum kommer gruvan. Malmen bryts med en metod som kallas skivrasbrytning vilket innebär att malmen utvinns utan att några bergpelare eller obrutna partier lämnas kvar. Det innebär att gråberg faller in uppifrån och från sidan och fyller de tomrum som uppstår. När berg faller in bildas så småningom sprickor och i förlängningen krätrar i markskiktet. Markdeformationerna orsakade av gruvverksamheten går i riktning mot den nuvarande staden.

LKAB:s gruvbrytning i Kiirunavaara underjordsgruva, huvudtransportnivå 1365, påverkar markområden inom centrala Kiruna. Gruvdriften ger upphov till markdeformationer som LKAB följer genom att mäta rörelserna i marken. Gällande miljövillkor innebär att markrörelserna inte får överstiga vissa gränsvärden fastställda av miljödomstolen. Då så sker måste området utgöra gruvindustriområde enligt detaljplan och LKAB måste ha en markanvisning från Bergsstaten som tillåter sådan markpåverkan.

Deformationsprognosens, se bild på sidan 6, visar gränsen för vilket område som på sikt kommer att påverkas av den gruvbrytning som nu sker på huvudnivån 1365 meter under jord. LKAB följer deformationerna genom mätpunkter som finns på olika ställen i Kiruna och har på så vis kontroll på gränsen för miljövillkoret.

Malmkroppen under Kiruna centrum. © LKAB

Deformationsprognos, framtagna december 2014. Marken i området mellan gruvan och staden övergår till industrimark i takt med deformationerna. Källa: LKAB, TT/Nyhetsbyrån.

Det område som ligger närmast gruvan och som påverkats först av markdeformationerna kallas Gruvstadspark 1. Delar av bebyggelsen inom detta område har rivits och området är delvis omvandlat till gruvstadspark. Nästa del som påverkas av markdeformationerna kallas Gruvstadspark 2. Denna detaljplan omfattar ett av flera områden där pågående markanvändning succesivt ska övergå till mark för gruvindustri.

På bildens syns området för Gruvstadspark 1 och Gruvstadspark 2.
Deformationsprognosnivån 1365 är utmärkt i rött.
Källa: LKAB, TT/Nyhetsbyrån

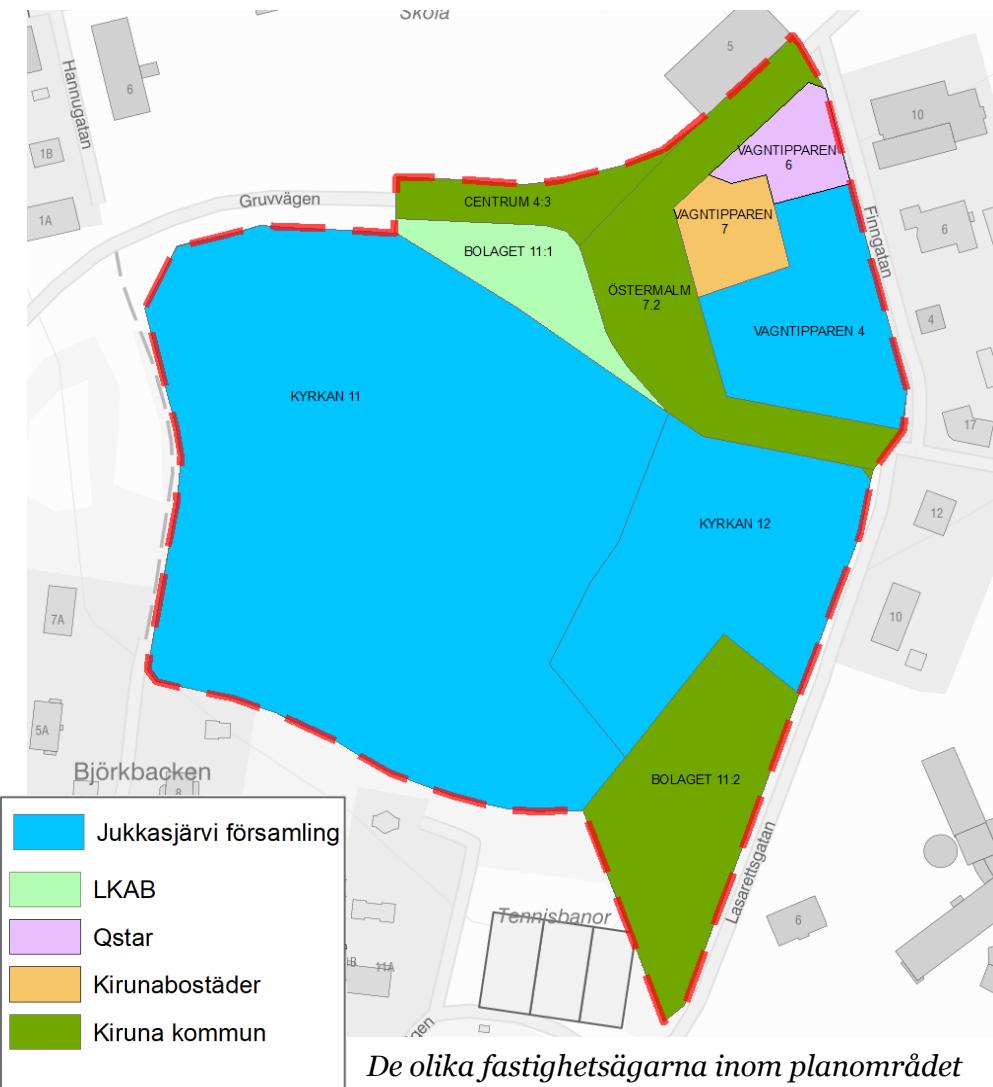
4. PLANDATA

LÄGESBESTÄMNING, AREAL OCH MARKÄGOFÖRHÅLLANDE

Planområdet är beläget i Kiruna tätort, öster om gruvområdet, Gruvstadspark 1 och angränsar direkt till Gruvstadspark 2, etapp 2 och Gruvstadspark 3. Området omsluter Kiruna kyrka med den så kallade kyrkoskogen samt Hjalmar Lundbohms gravplats. Planområdet innefattar förutom kyrkan, krematorium, minneslund och kolumbarium även två flerbostadshus, församlingshem och en bensinmack.

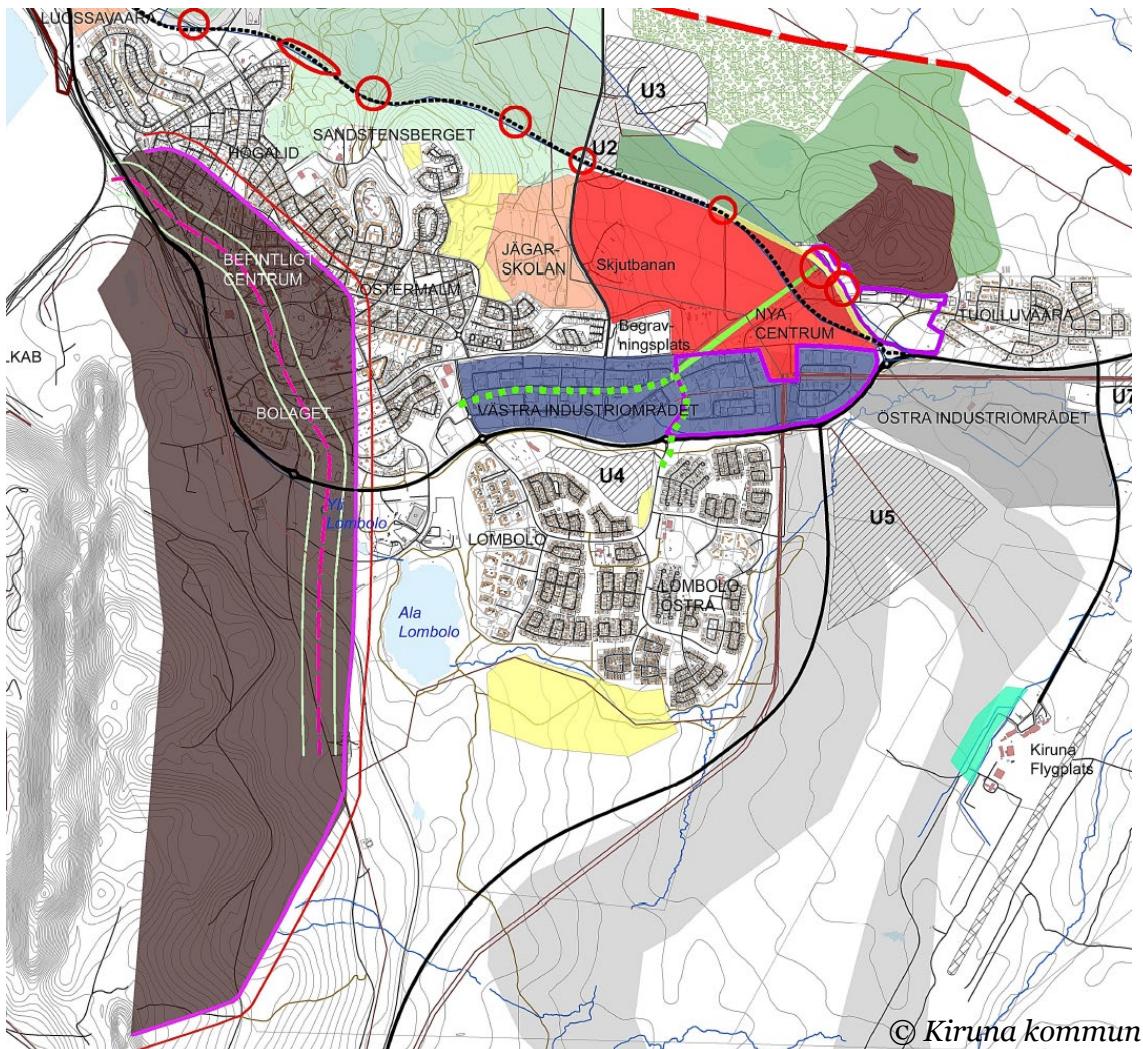
Planområdet är ca 7 hektar (69 555 m²).

Fastigheterna inom planområdet ägs av Jukkasjärvi församling, LKAB, Kirunabostäder, Qstar och Kiruna kommun. När detaljplanen antas ska LKAB ha inlett förvärv med berörda fastighetsägare.

5. TIDIGARE STÄLLNINGSTAGANDE ÖVERSIKTLIGA PLANER

Den fördjupade översiksplanen över Kiruna C (2014-10-01) är vägledande för planering av mark- och vattenanvändningen i Kiruna stad. I den fördjupade översiksplanen anges hela det område som påverkas av gruvbrytningen (som sker 1365 meter under marknivå) som Deformationsområde Kiirunavaara 1365 m. Hela planområdet ligger inom detta område.

Utdrag ut plankarta för fördjupad översiksplan för Kiruna C. Brunt område vid befintligt centrum och Bolaget anges som Deformationsområde Kiirunavaara 1365.

En ny kommunövergripande översiksplan antogs av kommunfullmäktige 2018-12-11 där Kiruna C är utlagt som bosättning. Den fördjupade översiksplanen ligger med som kartbilaga.

Redan i denna förra översiksplanen från 2002 konstaterade kommunen att bebyggelsen i Kiruna centralort kunde komma att påverkas av gruvbrytningen. Ändringen i efterfrågan på malm gjorde att LKAB startade processen med stadsomvandlingen 2004 genom att uppmärksamma kommunen att planer för

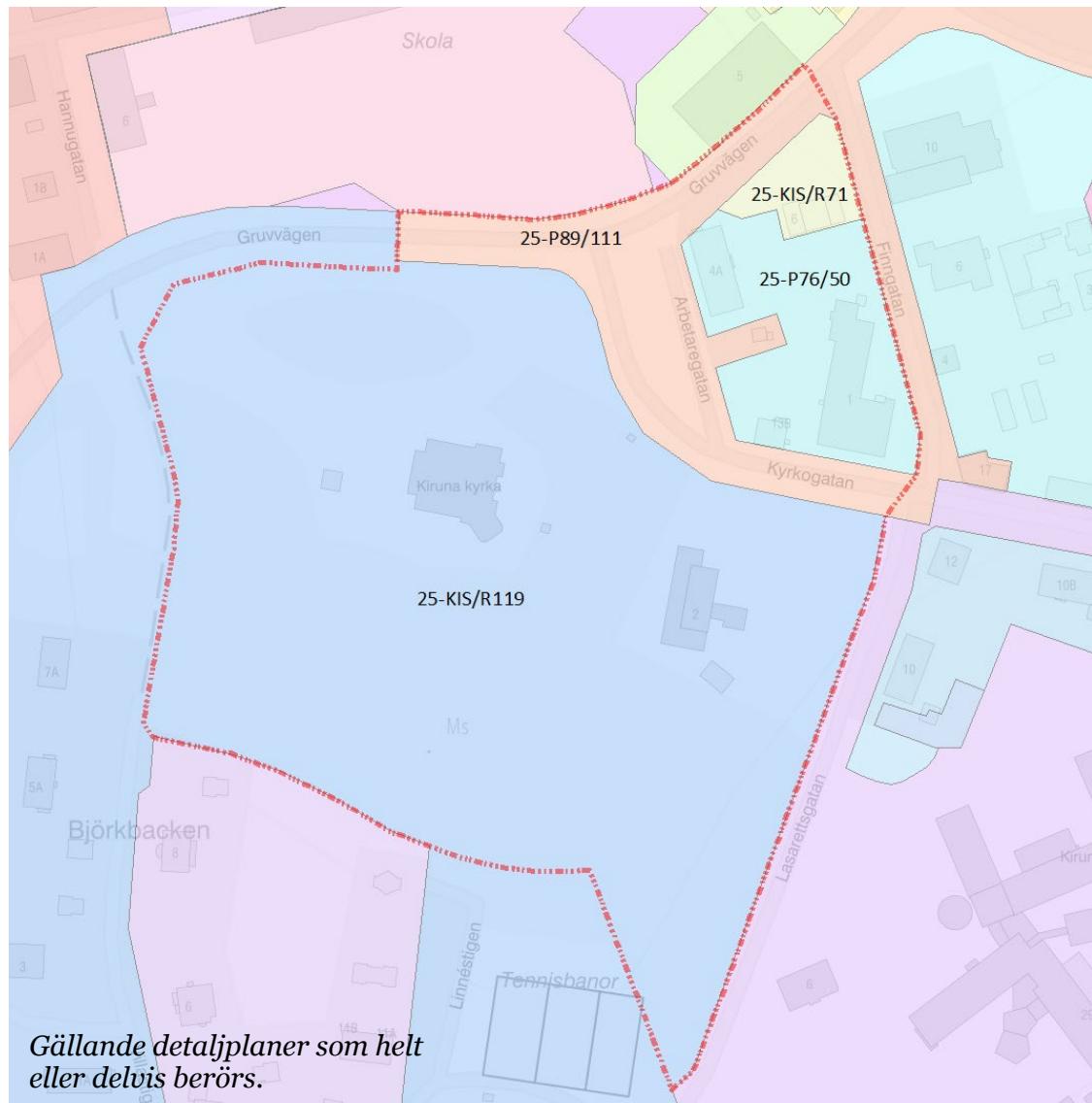
områdena närmast LKAB:s industriområde kommer att hamna inom deformationsområden. Prognosens för deformationerna visade en yttre gräns i norr vid Adolf Hedinsvägen som blir aktuell när nuvarande brytningsnivå 1365 är färdigbruten.

Huvudprincipen är att utveckling ska gå före avveckling och områden som avvecklas ska under en övergångstid bli en Gruvstadspark som fungerar som ett för allmänheten tillgängligt område och en buffert mot gruvindustriområdet.

DETALJPLANER

Planområdet omfattas av fyra nu gällande detaljplaner. Avsikten är att ersätta de befintliga planerna med en ny detaljplan med användningen gruvindustri med syfte gruvstadspark.

Ingen av detaljplanerna har genomförandetid kvar.

Detaljplaner som helt eller delvis berörs av den nya planen:

Planbeteckning	Namn	Laga kraft
25-KIS/R71	KVARTERET VAGNTIPPAREN	1958-05-30
25-KIS/R119	BOLAGSOMRÅDET, NORRA DELEN	1964-02-14
25-P89/111	ÖSTERMALM-ADOLF HEDINSVÄGEN MM	1989-04-13
25-P76/50	DEL AV ÖSTERMALM, KV THULESKOLAN M FL	1976-07-02

UTVECKLINGSPLAN

En utvecklingsplan för Kirunas nya stadskärna antogs av kommunfullmäktige den 22 april 2014. Syftet med utvecklingsplanen var att i dialog med aktörer som berörs av stadsomvandlingen (medborgare, kommunala förvaltningar, företag, handel, fastighetsägare samt byggare och investerare) utveckla riktlinjer och principer för utvecklingen av den nya staden. Inom utvecklingsplaneområdet ska det rymmas cirka 3000 bostäder, Kirunas nuvarande kommersiella centrum, flertalet av stadens hotell, ett stort antal arbetsplatser, sjukhus, kyrka, gymnasieskola, bibliotek och polishus samt kulturhistoriskt värdefull bebyggelse.

Utvecklingsplaneområdet (sedan bilden togs fram har kyrkans placering vriderits ca 200 grader)

KULTURMILJÖANALYS

År 2014 togs ”Kulturmiljöanalys Kiruna etapp 2” fram. Kulturmiljöanalysen utgörs av värderingar av och rekommendationer för den bebyggelse och de kulturmiljöer i Kiruna tätort som påverkas av gruvbrytningen. I kulturmiljöanalysen beskrivs vilka egenskaper och värden som finns i kulturhistoriskt intressanta miljöer/byggnader samt hur dessa egenskaper och värden bör vägas in i förslag till åtgärder.

Kyrkan med klockstapel och inventarier samt den omgivande kyrkparken och krematoriebyggnaden med kapell, kolumbarium och urnlund, samt kyrkogården vid Kurrravaaravägen inklusive kyrkogårdskapellet, är skyddade som kyrkliga kulturminnen enligt Kulturmiljölagen. För ändringar krävs Länsstyrelsens tillstånd. Det är extra viktigt att tänka på i samband med förestående flytt då tillstånd måste sökas i god och vara klart innan rinvingslov beviljas. Även för flytt av de kyrkliga inventarierna måste tillstånd sökas.

Kyrkomiljön ligger inom det område som påverkas av gruvbrytningen. Beslut har fattats om att flytta kyrkan och klockstapeln till en ny plats. Innan nedmonteringsarbetena påbörjas krävs noggrann dokumentation av hela kyrkomiljön. Hur den nya kyrkotomten ska utformas diskuteras i en arbetsgrupp bestående av Länsstyrelsen, LKAB, Svenska kyrkan och Kiruna kommun. Utredningen påbörjades 2017 och pågår fortfarande. Processbeskrivningar är framtagna. Hur kyrkan tekniska ska flyttas måste finnas beskrivet innan förberedelse för flytten påbörjas.

Inom planområdet finns också Vagntipparen 4 som är den äldsta byggnaden från stadsplanen och uppfördes 1899. Byggnaden kommer att flyttas till Kiruna nya centrum i närheten av kyrkotomten.

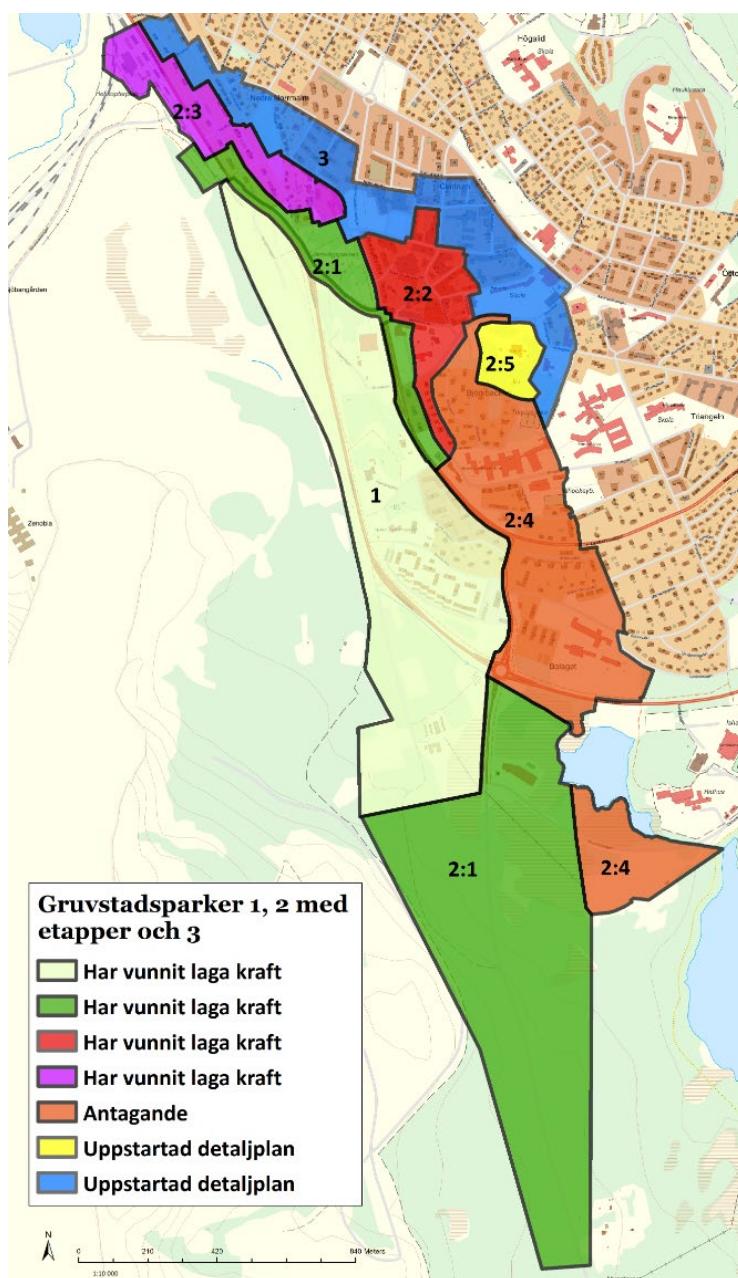

Bilden visar kyrkans placering, med koret i väster, i utvecklingsplaneområdet tillsammans med exempel på omkringliggande bebyggelse och kvartersutformning. Bilden är hämtad från den pågående utredningen.

I arbetsgruppen kring kyrkans nya placering diskuteras siktlinjer, nya kyrkotomtens utformning med stenmur, Hjalmar Lundbohms gravvård, vilka slags träd som ska finnas mm. I detta arbete vändes även kyrkan ca 200 grader så att den kommer att vända sig mot staden, likt kyrkan gör på sin nuvarande plats.

AVTAL OM GRUVSTADSPARK 2 m.m.

År 2014 upprättades ett avtal om Gruvstadspark 2 m.m. mellan Kiruna kommun och LKAB. Syftet med avtalet är att utgöra nästa milstolpe i samarbetet avseende stadsomvandlingen för att möjliggöra fortsatt utveckling av samhället i Kiruna och fortsatt gruvverksamhet på orten. Genom avtalet avser Kiruna kommun och LKAB att stödja och starta utvecklingen av ett nytt centrum i nya Kiruna C, mellan befintlig tätortsbebyggelse och Tuolluvaara, samt att åstadkomma en ordnad avveckling av Kirunas befintliga centrum. Kommunen och LKAB är överens om att utvecklingen av det nya samhället ska gå före avvecklingen av befintligt centrum, samt att både utveckling och avveckling måste ske genom ett nära samarbete. Detta innebär bland annat att målsättningen är att befintligt centrum ska avvecklas i takt med att nya Kiruna C byggs upp.

POLITISKA BESLUT

Kommunstyrelsen beslutade 2015-10-05, § 279 att ge planavdelningen i uppdrag att påbörja arbetet med detaljplaner för gruvstadspark 2. 2019-11-04, § 315, beslutade kommunstyrelsen att utvidga det ursprungliga planområdet för den här etappen, gruvstadspark 2:5. Kommunstyrelsen tog då också beslut om att en miljökonsekvensbeskrivning ska upprättas. Det här planförslaget samt miljökonsekvensbeskrivningen har tagits fram enligt kommunstyrelsens uppdrag.

RIKSINTRESSEN

Planområdet omfattas av riksintresse för kulturmiljö och värdefulla ämnen och material. Se avsnitt *Förenligt med 3, 4, 5 kap. MB*.

BEHOVSBEDÖMNING OCH MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING

Enligt Plan- och bygglagen, PBL 4:34 - 4:35 ska en miljökonsekvensbeskrivning upprättas för de detaljplaner där genomförandet kan antas leda till betydande miljöpåverkan. Behovsbedömningen är den analys som ligger till grund för ställningstagandet om betydande miljöpåverkan och om en miljökonsekvensbeskrivning krävs eller inte.

Bedömningen görs av kommunen enligt de kriterier som anges i bilaga 4 till MKB-förordningen (1998:905). Då någon av de verksamheter som finns uppräknade i PBL 5:18 och 4:34 berörs gäller även kriterierna till MKB-förordningens bilaga 2. Bedömningen utgår ifrån planens karaktäristiska egenskaper samt typen av påverkan och det område som kan antas bli påverkat. Både enskilda och sammanvägda aspekter bedöms och om planens genomförande visar på betydande miljöpåverkan krävs en miljöbedömning enligt Miljöbalken, MB 6:11 - 18 och 6:22.

En behovsbedömning för Gruvstadspark 2, etapp 5 har upprättats av stadsbyggnadsförvaltningen i Kiruna kommun. I denna bedöms genomförandet av detaljplanen kunna ledas till betydande miljöpåverkan enligt Miljöbalken 6:11. Samråd har skett med länsstyrelsen som delar kommunens bedömning att planens genomförande leder till betydande miljöpåverkan. En miljöbedömning enligt miljöbalkens bestämmelser krävs därför.

Miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) har tagits fram av Tyréns AB och var klar i januari 2020. MKB:n uppdateras kontinuerligt utifrån behov.

Följande aspekter utreds i MKB:n integrerat med detaljplanearbetset:

- Nationella miljömålen
- Riksintresset kulturmiljö
- Stadsbilden
- Kulturmiljön
- Sociala aspekter

- Klimat
- Dag- och grundvatten
- Naturmiljön
- förorenad mark
- Trafiksituationen inklusive farligt gods
- Avfall och masshantering
- Risk- och säkerhet
- Störningar
- Stråk och rekreation
- Luft
- Miljökvalitetsnormer (MKN)

Processer och frågor specifikt avseende rivning hanteras gemensamt av kommunen och LKAB i ett särskilt avvecklingsprojekt.

I samrådsyttrande från länsstyrelsen daterat 2019-07-29 delar länsstyrelsen kommunens uppfattning om vilka miljöaspekter som bedöms som betydande och som motiverar särskild miljöbedömning. Avgränsningsråd har hållits och länsstyrelsen har inkommit med synpunkter på vad som är viktigt att fokusera på i MKB:en 2019-12-17.

6. FÖRENLIGT MED 3, 4, 5 KAP. MB MILJÖBALKEN, KAP. 3

Grundläggande bestämmelser för hushållning med mark- och vattenområden
Enligt Miljöbalken 3 kap. 1§ ska mark- och vattenområden användas för det eller de ändamål de är mest lämpade för med hänsyn till beskaffenhet och läge samt föreliggande behov. Sådan användning som medför en, från allmän synpunkt, god resurshushållning ska ges företräde. Detaljplanen innebär att användningen av en del av Kiruna centrum omvandlas från bostadsbebyggelse, allmänt ändamål m.m. till industrimark med syfte gruvstadspark. Detta är en förutsättning för att gruvbrytningen ska kunna fortsätta.

Riksintresse kulturmiljövård

Hela Kiruna centrum inklusive planområdet ligger inom riksintresse för kulturmiljövården för sin stadsmiljö och sitt industri landskap, enligt miljöbalken 3 kap. 6§. Området är en viktig värdebärare som helhet där Kiruna kyrka, klockstapeln, Hjalmar Lundbohms gravvård, Mariakapellet, krematoriet, kolumbariet, minneslund samt den muromgärdade kyrkoparken är belägen. Kyrkobyggnaderna och kyrkotomten är skyddade som kyrkliga kulturminnen enligt Kulturmiljölagens (KML) 4 kapitel. För ändringar krävs Länsstyrelsens tillstånd. Det är extra viktigt att tänka på i samband med förestående flytt då tillstånd måste sökas i god och vara klart innan rivningslov beviljas. Även för flytt av de kyrkliga inventarierna måste tillstånd sökas.

Då många minnen och känslor är kopplade till kyrkan och kyrkotomten måste detta beaktas särskilt. I synnerhet måste minneslunden och kolumbariet behandlas på ett respektfullt sätt så att integriteten bevaras och hanteringen känns värdig.

Hjalmar Lundbohms grav är planerad att flyttas ner till den nya kyrkotomten. Hjalmar själv är sedan tidigare flyttad till platsen då han avled i Stockholm, fördes upp till Kiruna och begravdes på begravningsplatsen. Efter det är han flyttad till nuvarande kyrkotomt. Även hur denna grav ska flyttas kräver särskild omtanke.

Inom planområdet ligger inga byggnader som är skyddade i detaljplan.

Riksintresse värdefulla ämnen och material

Planområdet och hela Kiruna stad omfattas också av riksintresse för värdefulla ämnen och material. Inom det föreslagna planområdet finns undersökningstillståndet Kiirunavaara nr 12 samt skyddsområde för bearbetningskoncessionerna Kiirunavaara K nr 1, Kiirunavaara K nr 3 och Kiirunavaara K nr 5.

Villkoret för markdeformationer har bestämts utifrån när t.ex. ledningar och rör i marken kan komma att påverkas av markdeformationerna och därmed göra marken olämplig för bebyggelse. Då detaljplanens syfte är att planlägga området som industrimark så att gruvbrytningen kan fortsätta bedöms planen ha en positiv inverkan på riksintresset. Att inte planlägga marken för gruvindustri så att fortsatt gruvdrift inte är möjlig i förhållande till deformationsvillkoret skulle innebära att riksintresset värdefulla ämnen och material inte tillgodoses.

Påverkan på riksintressena beskrivs utförligare i miljökonsekvensbeskrivningen.

MILJÖBALKEN, KAP. 4

Särskilda bestämmelser för hushållning med mark och vatten för vissa områden i landet

Planområdet omfattas inte av särskilda bestämmelser för hushållning med mark och vatten.

MILJÖBALKEN, KAP. 5

Miljökvalitetsnormer och miljökvalitetsförvaltning

För att säkerställa kvaliteten på mark, vatten, luft eller miljön i övrigt finns miljökvalitetsnormer reglerade för ett flertal ämnen, enligt miljöbalken 5 kap. 1§. Dessa normer finns för att varaktigt skydda, alternativt avhjälpa skador på eller olägenheter för, människors hälsa eller miljön.

I miljökonsekvensbeskrivningen beskrivs påverkan på miljökvalitetsnormerna och det bedöms inte föreligga någon risk för överskridande av miljökvalitetsnormen för luft eller buller på grund av detaljplanens genomförande. Gällande miljökvalitetsnormen för ytvatten bedöms planen inte försämra de olika vattenforekomsternas status, men heller inte förbättra den.

7. FÖRUTSÄTTNINGAR, FÖRÄNDRINGAR OCH KONSEKVENSER

GRUVBRYTNING

På sikt kommer planområdet att användas som gruvindustri. Ny bebyggelse för gruvindustrins drift är dock inte aktuellt i området. Det kan i framtiden bli aktuellt med mindre tekniska anläggningar som t.ex. pumpstationer och nätstationer, samt byggnader som behövs för gruvstadsparkens drift inom planområdet.

BEBYGGELSE

När Kiruna etablerades kring förra sekelskiftet utgjordes samhället av tre olika områden: Bolagsområdet, området Stadsplanen samt SJ-området. Olika aktörer styrde utvecklingen inom respektive område. I området Stadsplanen kunde privatpersoner själva köpa tomt och bygga, vilket innebar en mer varierad bebyggelse än i de andra stadsområdena. Kyrkan ligger i ett stort grönområde kallat kyrkoparken där också Hjalmar Lundbohm är begraven.

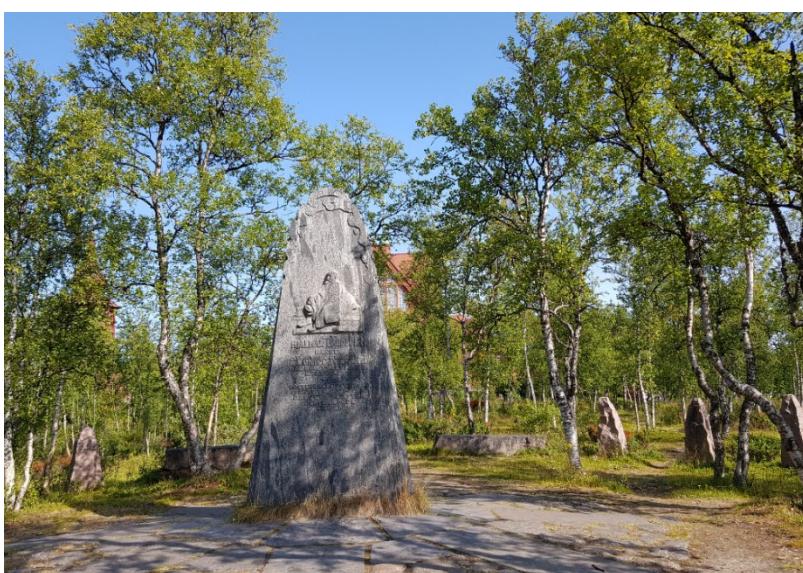
Kiruna stadsplan från 1915. Det bruna området anger SJ-området, det orangea anger stadsplaneområdet och det grå området anger Bolagsområdet. Kyrkan är markerad med en röd ring.

Kyrkan ritades i nationalromantisk stil av Gustaf Wickman. Klockstapeln invigdes 1907 och kyrkan 1912. Utformningen av klockstapeln påminner om gamla svenska klockstaplar, norska stavkyrkor och samiska kåtor. Både kyrkan och klocktornet är uppförda i trä och till stor del klädda med träspån som var behandlade med tjära med tillsatt rött pigment. Kyrkan är idag linoljelaserad. Kyrkan är i grundplanen liksidig med utbyggnader för vapenhus, sakristia och samlingssal samt med koret i sydost.

Kiruna kyrka

I den så kallade kyrkoparken, som är en tätbevuxen anlagd björkskog, finns också Hjalmar Lundbohms gravplats.

Monument över Hjalmar Lundbohm

Invid kyrkan finns det krematorium, som också inrymmer ett litet kapell, Mariakapellet, samt kolumbarium.

Krematoriet

Inom planområdet finns också Vagntipparen 4 som är den äldsta byggnaden från stadsplanen och uppfördes 1899. Byggnaden ska flyttas till nya Kiruna centrum och även fortsatt användas som besöksmål för att ge en bild av hur man levde i början av seklet.

Vagntipparen

Planområdet innefattar även nuvarande församlingshem, två flerbostadshus och en bensinstation där man även bedriver biluthyrning. De två flerbostadshusen inrymmer 2 respektive 10 lägenheter vardera.

FRIYTOR

Området kring kyrkan består av en stor park bevuxen med björkskog. Parken används framförallt som promenadområde för de som rastar hundar, elever vid Hjalmar Lundbohmskolan och boende som genar för att få en kortare väg.

FORNLÄMNINGAR

Inom planområdet finns inga kända fornlämningar men ett minnesmärke, tillika Hjalmar Lundbohms gravsten, som är betecknad som övrig kulturhistorisk lämning.

GATOR OCH TRAFIK

Gator och vägar

Planens syfte är gruvindustri, men vägarna inom planområdet och befintliga vägstrukturer är pågående markanvändning och kan användas för sitt nuvarande syfte så länge det är möjligt.

När det blir aktuellt för avstängning av vägar måste det säkerställas att framkomligheten till bostäder och annat inte påverkas. Om vägar till områden som fortfarande används stängs av, måste en alternativ väg säkerställas.

Vid avstängning av vägar måste tillgängligheten för räddningstjänstens fordon säkras, och dialog med räddningstjänsten ska ske under processens gång.

Detta gäller även för hämtningsfordon. Vid hämtning av avfall ska backning av fordon i största möjliga mån minimeras. Återvändsgator ska ha vändmöjlighet, t.ex. i form av vändplats eller trevägskorsning. Hämtningsfordon ska inte framföras på gång- och cykelbana.

De flesta vägar inom Gruvstadspark 2 är ihopkopplade med vägar norrut, d.v.s. bort från deformationerna. De flesta kvarter är tillgängliga från flera håll och flera olika åtkomstvägar kan användas.

Kollektivtrafik

I och med detaljplanens genomförande blir det efter hand aktuellt att dra om befintliga busslinjer som går längs Hjalmar Lundbohmvägen och Gruvvägen.

Parkering, varumottagning, utfarter

Parkeringsar och utfarter kommer att vara tillgängliga så länge det är möjligt.

Vägar och utryckningsvägar

Kiruna kommun ansvarar för vägarnas drift fram till att de inte längre behövs. Vägarna inom området ska kunna fungera som utryckningsvägar för räddningstjänstens fordon fram till de inte längre behövs eller området måste stängslas in. Detta säkerställs i genomförandeavtalet som Kiruna kommun och LKAB träffar i samband med detaljplanen. Vid avstängning av vägar måste tillgängligheten till räddningstjänstens fordon säkras, och dialog med räddningstjänsten ska ske under processens gång.

GEOTEKNISKA OCH HYDROLOGISKA FÖRHÅLLANDE

LKAB har utrett grundförhållandena i samband med att gruvdriften har utvecklats. Undersökningar och analyser utförs kontinuerligt.

Mätpunkter

I Kiruna stad, finns ett stort antal mätpunkter som mäter hur mycket marken rör sig. LKAB följer deformationerna i olika mätprogram och mätningar utförs minst fyra gånger per år. Med hjälp av mätningarna har LKAB kontroll på markdeformationerna och gränsen för miljövillkoret. Inga skadliga konsekvenser av markdeformationer orsakade av gruvbrytningen bedöms uppstå utanför gränsen för miljövillkoret.

I första hand påverkar markdeformationerna infrastruktur t.ex. vatten- och avloppsledningar och fjärrvärmeläningar. Så småningom påverkas även bebyggelse och vägar inom området.

TEKNISK FÖRSÖRJNING

Infrastruktur

Ett avvecklingsprojekt för hela gruvstadspark 2-området är pågående. I detta projekt ingår det en infrastrukturutredning. Syftet med utredningen är att identifiera var ledningar (vatten, spillvatten, dagvatten, tele, fjärrvärme, belysning, opto och el) lämpligast kan stängas av utan att det påverkar övrigt ledningsnät, samt var pump- och nätstationer bäst kan placeras. Ledningar kan behöva avvecklas p.g.a. deformationer innan en byggnad som försörjs av ledningen berörs. Då kan ledningar behöva dras om i ny sträckning. LKAB ansvarar för ersättning och uppköp av ledningar inom

planområdet. Kommunal infrastruktur är avtalat om i det civilrättsliga avtalet för Gruvstadspark 2.

Dagvatten

Marken är i vissa delar hårdgjord men planområdet omfattar öppna gräsytor och skogsbevuxen parkmark. Dagvatten från såväl tak, gaturum och markytter avleds via ledningssystem som slutligen mynnar i Ala Lombolo.

Planen innebär att befintligt dagvattensystem succesivt kommer förlora sin funktion då ledningar kommer spricka eller kollapsa allteftersom deformationerna i marken ökar. Befintliga dagvattenledningar bör succesivt ersättas med alternativa dagvattenanläggningar på markytan. Ytliga dagvattenanläggningar kan vara öppna diken, kanaler, dammar etc. Syftet är att de öppna dagvattenanläggningarna skall möjliggöra transport av dagvatten genom etappområdet och vidare mot Ala Lombolo. Syftet är också att minska risken till dämning i uppströms liggande dagvattenledningar. System kan med fördel utformas med tät konstruktion för att förhindra oönskat inläckage till den underjordiska gruvverksamheten och för att i så stor utsträckning som möjligt tillföra vatten till Luossajoki vattensystem. För att dagvattensystemets funktion ska säkerställas är det av största vikt att avrinningsvägarna för dagvatten utreds i ett större sammanhang.

Infrastrukturutredningen behöver även titta på hur det ledningsburna dagvattnet kan ledas vidare i öppna lösningar genom etappområdet för att sedan återansluta till dagvattenledningsnätet om inte utsläpp i parkmark är möjlig.

Avfall

Rivningar av bebyggelse och infrastruktur inom planområdet kommer ge upphov till rivningsmaterial av olika avfallsslag. Planområdet innehåller ett fåtal byggnader av olika typ och storlek, byggda av trä, betong, tegel och/eller plåt som kommer att rivas. Byggnader kan även demonteras eller flyttas. Selektiv rivning bör tillämpas vid kommande rivningar. Genom selektiv rivning kan exempelvis en större andel av rivningsmassorna behandlas genom återanvändning eller materialåtervinning. Dessutom kan farligt avfall och annat riskavfall undvikas att blandas med rivningsmassorna.

Frågan om avfall- och hantering av massor behandlas i miljökonsekvensbeskrivningen.

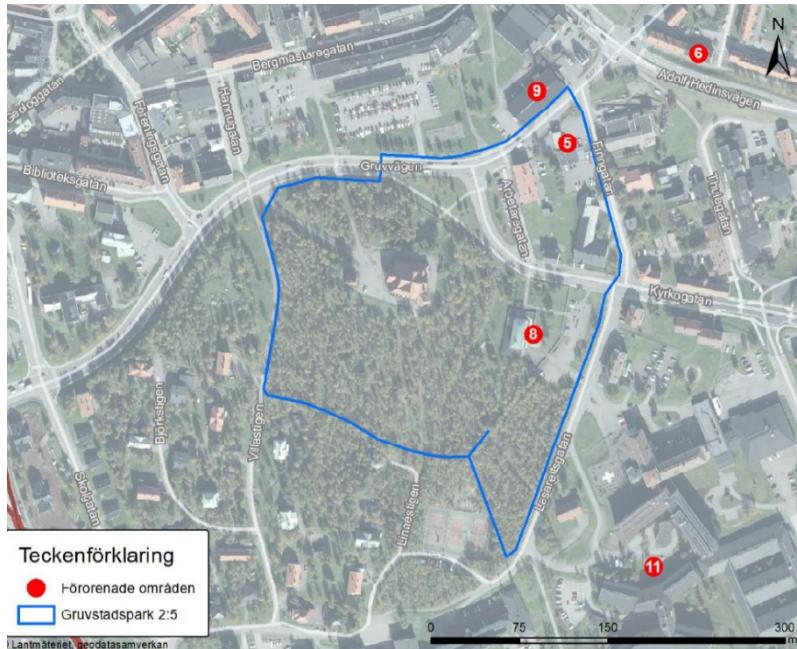
SKYDDSRUM

Inom planområdet finns 1 skyddsrum med 28 skyddsrumsplatser. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, bevakar frågan om skyddsrum och det krävs tillstånd från MSB innan skyddsrum rivas. Ersättning av skyddsrum kan ske var som helst i beståndet. LKAB förhandlar med berörda sakägare och om skyddsrum finns i befintlig fastighet hanteras detta i förhandlingen.

HÄLSA OCH SÄKERHET

Förurenad mark

Inom planområdet finns två platser där verksamhet som kan ha orsakat förureningar, en bensinstation samt krematoriet. Utanför planområdet har ytterligare tre objekt funnits som kan påverka området genom spridning av förureningar.

Förurenade områden inom och i närheten av planområdet

En översiktlig inventering av potentiellt förurenade områden har utförts. Inventeringen redovisas i rapport Inventering av potentiellt förurenade områden Gruvstadspark 2:5 och 3 Kiruna.

Objekt, GP 2:5	Potentiella föroreningar	Bedömd negativ effekt	Rekommenderade åtgärder.
Nr 5: Bensinstation, pågående verksamhet Qstar automattank	Oljeämnen, PAH, tungmetaller	Risk för Måttlig	Undersökning och eventuell sanering i samband med avveckling av verksamheten.
Nr 6: Eventuellt kemtvätt	Klorerade lösningsmedel, oljeämnen, PAH	Risk för Mycket Stor	Markundersökning inriktad på i första hand klorerade lösningsmedel.
Nr 8: Kiruna krematorium	Oljeämnen, PAH	Risk för Liten	Inga åtgärder avseende markföroreningar bedöms nödvändiga.
Nr 9: Kiruna Tvätten/ Wima kemtvätt	Klorerade lösningsmedel, oljeämnen, PAH	Risk för Mycket stor	Markundersökning inriktad på i första hand klorerade lösningsmedel.
Nr 11: Panncentral Läsettet	Oljeämnen, PAH	Risk för Måttlig	Lokalisering och upptagning av cisternerna samt provtagning av jord i cisternläge rekommenderas i samband med rivning.

Potentiellt förurenade områden.

Vid planändring till gruvstadspark kommer grävningar att ske i samband med bl.a. rivningar av byggnader och infrastruktur, då kan människor komma att exponeras för eventuella föroreningar. I samband med avveckling av nuvarande verksamhet på området kommer inventeringar, undersökningar samt eventuellt saneringar vara nödvändiga att utföra. Detta kommer att minska risken för påverkan från markföroreningar på människor och miljön. Föroreningssituationen är utförligt beskriven i miljökonsekvensbeskrivningen i avsnitt 5.8.

Det är av yttersta vikt att hänsyn tas vid arbeten inom ovan nämnda områden. Allt arbete som sker ska givetvis utföras enligt gällande lagstiftning så att människor inte exponeras för eventuella föroreningar.

Radon

Området har inte utretts för radon. Då detaljplanens syfte är att bibehålla sin nuvarande funktion ett tag till för att på sikt avvecklas utreds detta inte i planarbetet.

Störningar och rivning

Planens genomförande kan medföra störningar i form av buller och utsläpp från omlokalisering av trafik, samt rivningstransporter. Omgivningen kan tillfälligt påverkas av damming, vibrationer och buller då bebyggelsen inom planområdet efterhand rivas

Rivningen av bebyggelse i Gruvstadspark 2 kommer att ske etappvis samt på olika ställen, vilket gör att transporterna sprids ut.

De kommande rivningarna av bebyggelsen inom planområdet ska genomföras på ett sådant sätt att allmänna och enskilda intressen påverkas så lite som möjligt

LKAB:s miljövillkor hanterar bland annat utsläpp och buller från gruvverksamheten.

Skred och ras

LKAB:s miljövillkor hanterar hur mycket marken får röra sig inom områden som inte är planlagda för gruvindustrin. LKAB ansvarar för att avgöra när området behöver stängas in och göras oåtkomligt för allmänheten. Inga risker för skred och ras bedöms uppstå utanför det instängslade området.

Transport av farligt gods

Om inte ny E10 har hunnit anläggas innan nuvarande E10 måste stängas kan eventuellt befintliga vägar (Silfwerbrandsgatan, Hjalmar Lundbohmvägen och Stationsvägen) tjäna som alternativ sträckning (Plan B). Plan B är en tillfällig omlokalisering av E10:s trafik som endast ska vara i bruk från det att nuvarande E10 stängs till dess att ny E10 norr om Kiruna har öppnats.

E10 är primär transportled för farligt gods och farligt gods ska få färdas på vägen. Då olycksrisken är kopplad till hastigheten, kan en låg hastighet på vägen minska risken för olycka med farligt gods samt minska konsekvenserna vid en eventuell olycka.

Tung trafik och farligt gods som transporteras till LKAB via lastbil, t.ex. explosiva ämnen till LKAB Kimit, transporteras från E10 söderut till LKAB:s södra infart. Denna trafik leds alltså aldrig förbi Kiruna stad.

Trygghet och brottsförebyggande åtgärder

Det är viktigt att vidta åtgärder för att människor som vistas i parkområdet under övergångstiden till gruvindustri kan känna sig trygga och verka brottsförebyggande. Belysningen ska vara så pass god att den inte upplevs skum och att belysningspunkterna överlappar varandra så att det inte finns mörka områden. Viktigt att den även lyser upp områden utanför själva gångstigen eller motsvarande för att tidigt kunna upptäcka eventuella faror.

Vegetationen bör inte vara för hög eller tät nära platser där människor vistas, exempelvis gångstigar eller runt platsen för en grillkåta. Man ska kunna överblicka platsen man befinner sig på eller är på väg till.

SOCIALA KONSEKVENSER

Miljökonsekvensbeskrivningen beskriver en påverkan på de sociala aspekterna som planens genomförande ger upphov till.

Planen bedöms medföra stora sociala konsekvenser av negativ karaktär och lämna få invånare oberörda. Planens genomförande innebär stora negativa konsekvenser när flytt och rivning sker och i den efterföljande etableringsprocessen, men på längre sikt när nya samhällsstrukturer har vuxit fram kan konsekvenserna bli mindre påtagliga. Samtliga av de sociala aspekter som miljökonsekvensbeskrivningen beskriver (trygghet, identitet, socialt liv, delaktighet och prioriterade grupper) riskerar att påverkas, inte minst vad gäller ekonomisk trygghet, tillgänglighet till viktiga funktioner samt fortlevnad av sociala nätverk. De prioriterade grupper som analysen utgått från riskerar att drabbas särskilt svårt. Detaljplanerna för Gruvstadspark 2-områdena och samhällsomvandlingen bedöms dock även medföra stora positiva konsekvenser då de i grunden handlar om stadens fortlevnad. Genomförs planerna med stor hänsyn till ovan beskrivna sociala aspekter finns större möjlighet till att stadens sociala liv kan återestableras och lyckas hitta nya arenor. Gruvstadspark 2 och även den nya stadskärnan kan beroende på innehåll bli ett positivt tillskott i staden som gynnar socialt liv och folkhälsa.

KONSEKVENSER FÖR OMLOKALISERING AV KIRUNAS CENTRUM

Under hela stadsomvandlingen pågår många processer samtidigt och det är mycket viktigt med samordning. Planläggningen av både utveckling och avveckling måste påbörjas i tid för att nå bästa resultat och det är väsentligt med god kommunikation mellan olika aktörer.

Planläggning och markarbete i nya centrum pågår. Ett nytt stadshus är uppfört och taget i bruk, åtta stycken kulturhistoriskt värdefulla byggnader har flyttats hit, ett antal flerbostadshus har uppförts samtidigt som ett flertal byggnationer pågår.

Planeringen i nya centrum är beroende av när samhällsfunktioner i nuvarande centrum behöver flytta och tidplanerna behöver stämma överens. Utveckling ska gå före avveckling. Människor, men även andra samhällsfunktioner, måste ha någonstans att flytta när det är dags.

Det är mycket viktigt att det finns alternativa bostäder för de boende och verksamma inom gruvstadsparkerna när det är dags för flytt. De första som har behövt flytta från Gruvstadspark 1, de boende i kvarteret Ullspiran, har erbjudits nya bostäder av LKAB inom LKAB Fastigheters bestånd. Planläggning och byggnation pågår fortlöpande för att det ska finnas alternativa bostäder.

Det är viktigt att planeringen påbörjas i god tid innan genomförandet. Detta gäller både vid flytt av bebyggelse och vid ny ersättningsbyggnad för den bebyggelse som avvecklas. Det måste finnas laga kraftvunnen detaljplan på platsen dit bebyggelsen ska flyttas/ersättas. Detaljplaneläggningen inom Nya Kiruna C behöver svara till behovet av vad som avvecklas. T.ex. kan detaljplaner behöva anpassas efter att flyttade byggnader ska få plats. Därmed är det viktigt att planläggningen av avvecklingen startas och sker i symbios med planläggningen av utvecklingen.

De som bor inom aktuellt planområde har idag nära till centrum. När centrumfunktionerna som handel och service flyttats samlat kan boende komma att bo kvar i planområdet men ha fått längre till de funktioner som flyttats till Kirunas nya centrum. Då LKAB ska ha påbörjat förvärv med samtliga fastighetsägare inom planområdet när detaljplanen antas, samt att byggnation av nya bostäder ska stå färdiga i samband med att nya lokaler för handel står färdiga, finns det även möjlighet att flytta med till nya centrum i ett tidigt skede. När stadshuset i nya centrum står klart kommer lokaltrafiken att anpassas till det nya centrumet.

När centrum avvecklats är hanteringen av bebyggelsen viktig. Kiruna kommun och LKAB vill undvika att byggnader står tomma under lång tid. Under en tid kan byggnaderna dock användas till tillfälliga bostäder och lokaler innan de rivs. När byggnaderna står tomma, och det inte är aktuellt att ha kvar bebyggelsen inom centrum, rivs och gestaltas området till gruvstadspark. Det är viktigt att området upplevs tryggt och ordnat under hela tiden det fungerar som gruvstadspark.

Även de kirunabor som inte måste flytta till följd av stadsomvandlingen berörs av att centrum flyttas. Arbetsplatser och centrumfunktioner flyttas och avstånden till detta förändras. T.ex. får boende i Tuolluvaara närmare till nya centrum medan avståndet mellan Luossavaara och nya centrum blir längre än idag.

UTVECKLING FÖRE AVVECKLING

Utveckling

Kiruna kommun och LKAB är överens om att utvecklingen av det nya samhället ska gå före avvecklingen av befintligt centrum samt att både utveckling och avveckling måste ske genom ett nära samarbete mellan LKAB och kommunen. Målsättningen är att befintligt centrum ska avvecklas i takt med att nya Kiruna C byggs upp.

Utvecklingen av Kirunas nya stadskärna sker öster om befintligt centrum. Detaljplanen för stadshuset vann laga kraft sommaren 2015 och detaljplanen för torg och handelsgata vann laga kraft sommaren 2016. Under våren 2019 vann även detaljplanen för volymhandelsområdet laga kraft.

Planering pågår även för torget och kvarteren närmast det nya stadshuset och markanvisningsavtal har upprättats med olika aktörer inom detta område. Byggstart för kvarteren närmast det nya stadshuset påbörjades 2018. Detaljplan för området norr om stadsparken har antagits och avvaktar dom från mark- och miljödomstolen. Området norr om stadsparken ska inrymma bostäder, stadspark och olika servicefunktioner såsom en ny gymnasieskola och ett nytt simhallsbad.

Detaljplan för bostäder längs med Kurravaaravägen vann laga kraft under sommaren 2019 och Jägarskolan etapp 2, strax väster om nya centrum vann laga kraft redan på våren 2018.

Ytterligare en detaljplan, norr om kyrkogården, planerad för bostäder, kontor och en liten del handel har antagits men avvaktar dom från mark- och miljödomstolen.

Avveckling

Under år 2016 startades ett avvecklingsprojekt för gruvstadspark 2-området upp. Avvecklingsprojektet hade representanter från LKAB och Kiruna kommun, i både styrgrupp och projektgrupp. Styrgruppen beslutar i frågor för projektets fortskridande och har det totala ansvaret för projektets genomförande. Projektgruppen ansvarar för att projektet på bästa sätt blir kvalitativt och kvantitativt utfört med hänsyn till fastställda tids-, resurs- och kostnadsramar.

I avvecklingsprojektet tog ett helhetsgrepp över avvecklingen inom både gruvstadspark 2 och gruvstadspark 1. Syftet med avvecklingsprojektet var att säkerställa LKAB:s fortsatta gruvbrytning samtidigt som befintlig bebyggelse avvecklas på ett ordnat och miljöanpassat sätt genom anläggandet av gruvstadspark. Avvecklingsprojektets uppdrag var att planera, projektera samt utföra åtgärder så att park anlades och så att avveckling av byggnader och infrastruktur skett enligt avtal mellan LKAB och Kiruna kommun. Detta innebär bland annat att:

Under 2020 startades en ny styrgrupp upp kring avvecklingen i samverkan med LKAB och Kiruna kommun.

Styrgruppens uppdrag kan sammanfattas i fyra punkter:

- Gemensam övergripande plan för avveckling
- Samordning av aktiviteter inom avvecklingsområdet
- Flytsamordning
- Rivningsplanering

Detta innebär, precis som tidigare att:

- Bibehållen och fullgod funktion säkras i fastigheter, anläggningar och utedmiljöer under hela dess livslängd
- Bibehållen och fullgod funktion säkerställs för kommunaltekniska anläggningar (VA, dagvatten, fjärrvärme, gator) fram till avveckling
- Avveckling och anläggning följer gällande tidplan
- En god kommunikation och information genomförs med berörda intressenter och med angränsande projekt
- Kulturhistoriskt värdefulla byggnader och kulturmiljöer hanteras och dokumenteras enligt intentionerna i avtal mellan Kiruna kommun och LKAB i samråd med länsstyrelsen
- Mervärden och förutsättningar för nyttjande av området skapas till gagn för boende i närområdet och övriga kirunabor

ERSÄTTNINGSPRINCIPER

LKAB har tagit fram ersättningsprinciper för hur olika sakägare ska kompenseras för den påverkan som samhällsomvandlingen har på dem. Sakägargrupperna utgörs av fastighetsägare, innehavare av bostadsrätter, hyresgäster och näringsidkare.

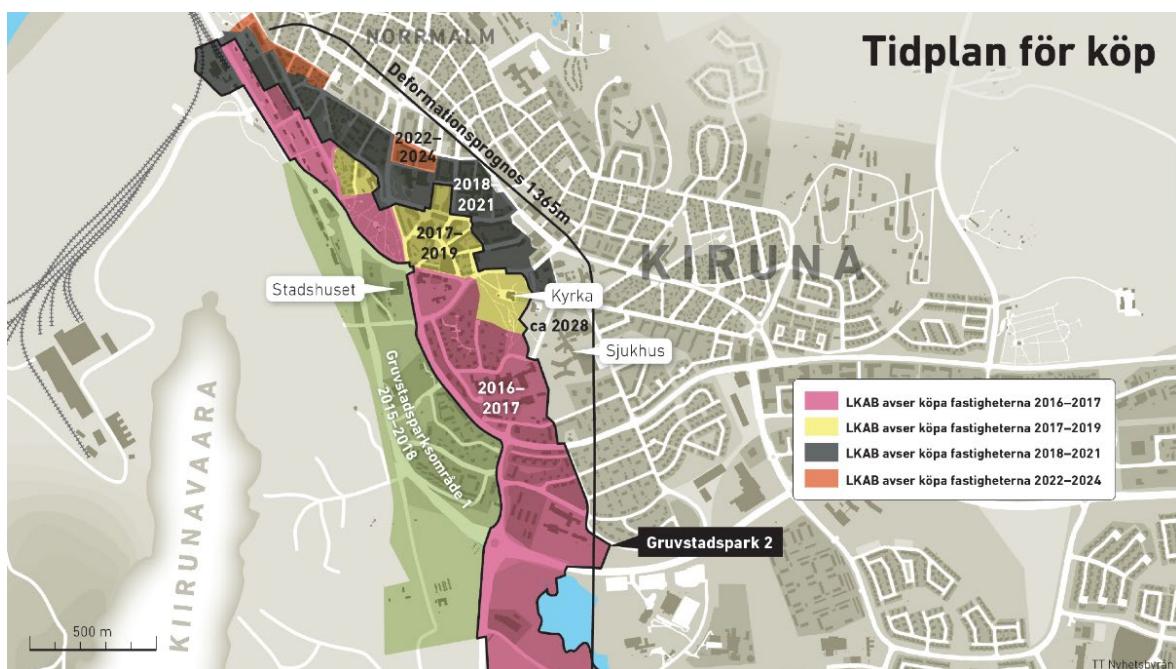
Till fastighetsägare avser LKAB att i första hand erbjuda en ersättningsfastighet för den fastighet LKAB behöver förvärva och i andra hand en ekonomisk kompensation baserat på marknadsvärdet plus 25 %. Till bostadsrättsägare ges ekonomisk kompensation i form av marknadsvärdet för en nyproducerad bostadsrätt i Malmfälten.

Till hyresgäster erbjuds en trappning av hyran i en ny lägenhet under 7 år. Första året betalar man sin gamla hyra, sedan trappas den stegvis upp till bostadens ordinarie hyra. Hyresgäster får också betalt för flytten.

Näringsidkare får betalt för sin flytt och för ev. bortfall av resultat. I det fall de är fastighetsägare gäller även samma princip som för andra fastighetsägare.

Genom att erbjuda en ersättningsfastighet i första hand kommer LKAB att behöva kunna erbjuda alla fastighetsägare en ny plats och en ny byggnad. Den fastighetsägare som finns i Kiruna centrum ska alltså kunna få ett erbjudande om motsvarande byggnad i ett motsvarande läge i nytt centrum.

För hela det område som ska avvecklas till följd av deformationszonen för KUJ 1365 kommer LKAB att behöva ha tillgång till mark som motsvarar 3000 bostäder och mark för övriga lokaler. Den uppgörelse som LKAB träffar med fastighetsägaren genererar en beställning till en byggherre, t.ex. ett entreprenörsföretag. Byggherren uppför en byggnad som LKAB bekostar och överlämnar till sakägaren.

Tidsspann inom vilket LKAB avser att köpa fastigheterna inom gruvstadspark 2-området. Källa: LKAB tillsammans med Kiruna kommun

ADMINISTRATIVA FRÅGOR

Genomförandetid

Genomförandetiden för detaljplanen är 5 (fem) år.

8. GENOMFÖRANDE ORGANISATORISKA FRÅGOR

Tidplan

Detaljplanen handläggs enligt reglerna för utökat förfarande. Det innebär att först sker ett samråd kring planen och därefter en granskning av handlingarna innan den prövas för antagande. Samråd genomförs med kommunala förvaltningar, statliga myndigheter, intresseorganisationer samt berörda sakägare. Synpunkter på detaljplaneförslaget kan lämnas in skriftligt både under samrådstiden och under granskningstiden. Efter samrådstiden respektive granskningstiden sammanställs inkomna synpunkter i en samrådsredogörelse respektive ett utlåtande. Synpunkterna bemöts och eventuella justeringar av planen görs. Planen vinner laga kraft tre veckor efter att kommunen har anslagit antagandebeslutet. Om planen överklagas födröjs handläggningstiden.

Preliminär tidplan: Samråd: februari - mars 2020 (genomfört)

Granskning: maj - juni 2020 (genomfört)

Antagande: september 2020

Laga kraft: tre veckor efter antagande

Genomförandetid

Genomförandetiden sträcker sig fem(5) år från det datum planen vunnit laga kraft.

Omvandlingen till gruvstadspark för området beräknas ske inom ca 5 år från det att planen vinner laga kraft. Som tidigare nämnts kan gruvstadsparken fortfarande innehålla vissa funktioner innan omvandlingen till gruvindustri måste genomföras.

Genomförandeavtal

Innan detaljplanen antas ska ett genomförandeavtal träffas mellan Kiruna kommun och LKAB. Avtalet reglerar bl.a. villkor för genomförandet av planen och hur den befintliga kommunaltekniken ska hanteras.

Genomförandeavtalet beskriver även organisationen för genomförandet av detaljplanen. En styrgrupp med representanter från kommunen och LKAB initierar delprojekt som behövs för genomförandet av detaljplanen, exempelvis delprojekt för hantering av kommunalteknik, avveckling av byggnader, anläggande av park.

Ansvarsfördelning

LKAB ansvarar för genomförandet av detaljplanen. Det betyder att LKAB ansvarar för att nuvarande användning inom planen avvecklas till gruvstadspark och därefter när området inte längre kan beträdas till industriområde. Genomförandeavtalet beskriver närmare hur denna omvandling ska ske.

Kiruna kommun ansvarar för framtagande av detaljplanen som möjliggör att området ska kunna omvandlas till industriområde.

Huvudmannaskap

Den allmänna platsen ska kunna nyttjas fram till det att planområdet omvandlats till industriområde. Allmänhetens tillgång till områdena tryggas i avtal mellan LKAB och Kiruna kommun. I avtalet regleras också drift och underhåll av områdena.

FASTIGHETSRÄTTSLIGA FRÅGOR OCH KONSEKVENSER

Fastighetsbildning

Detaljplanen gör det möjligt att ändra markanvändningen från nuvarande allmänt ändamål till gruvindustri. LKAB arbetar med att förvärva fastigheterna inom planområdet.

Det som tidigare varit allmän platsmark ska kunna nyttjas fram till det att planområdet omvandlats till industriområde.

LKAB ansöker om nödvändig fastighetsbildning för genomförandet av detaljplanen.

Lantmäteriets uppgift efter det att planen har vunnit laga kraft, är att med stöd av detaljplanen genomföra fastighetsregleringar och ledningsrätsförrättnings för upphävande av nuvarande fastighetsindelning och rättigheter.

Gemensamhetsanläggningar, ledningsrätter och servitut

Inom planområdet finns två ledningsrätter. Ledningsrätterna ska upphävas när ledningarna inte fyller någon funktion och avvecklas.

EKONOMISKA FRÅGOR

Planekonomi

LKAB har tecknat ett planavtal med kommunen som reglerar kostnader och upprättande av detaljplan. Enligt planavtalet bekostar LKAB planarbetet och samtliga utredningar som utförs i samband med planarbetet.

Genomförandekostnader

LKAB ansvarar för samtliga kostnader i samband med genomförandet av detaljplanen.

LKAB arbetar med att förvärva all mark inom planområdet genom avtal. För berörd fastighetsägare har ersättningsprinciper tagits fram och som utgör grunden för förvärvsvillkoren.

Kommunen har träffat avtal med LKAB om överlätelse av den kommunala marken inom området. Kan inte frivilliga förvärv träffas kommer LKAB att ansöka om markanvisning hos Bergsstaten för att få åtkomst till marken. Markanvisning prövas i en förrätning där ersättningen bestäms efter expropriationslagen. Det är Bergsstaten som utför förrätningen och bestämmer ersättningen.

I direkt anslutning till planområdet finns ledningar som ägs av Tekniska verken i Kiruna AB sköter om drift och underhåll. LKAB tecknar nödvändiga överenskommelser om kostnader för eventuell flytt eller inlösen av ledningarna. LKAB har kompenserat kommunen för kommunaltekniken inom planområdet i samband med avtalet för gruvstadspark 2.

KONSEKVENSER AV PLANENS GENOMFÖRANDE

Fastighetskonsekvensbeskrivning

Inom planområdet ägs samtliga fastigheter av Jukkasjärvi församling, LKAB, Kirunabostäder AB och Kiruna kommun. LKAB har dialog med fastighetsägare inom planområdet med målet att träffa överenskommelser om förvärv.

Med Kiruna kommun har avtal om överlåtelse av marken träffats.

LKAB och Kiruna kommun har träffat ett avtal som beskriver åtaganden och överenskommelser gällande Gruvstadspark 2, se avsnitt om Civilrättsliga avtal samt kommunens hemsida.

TEKNISKA FRÅGOR

Tekniska utredningar

En projektgrupp har bildats för att säkerställa funktionen för den kommunalteknik som finns inom planområdet. Kommunaltekniken ska fungera under hela den perioden som området omvandlas från dagens användning till industriområde. Det måste även säkerställas att intilliggande områdets kommunalteknik inte påverkas.

En utredning har genomförts av VA-systemet som beslutsunderlag för avveckling/omdragning av ledningar. Ledningar kan behöva avvecklas p.g.a. deformationer innan en byggnad som försörjs av ledningen berörs. Då kan ledningar behöva dras om i ny sträckning.

På samma sätt kan vägar behöva dras om när en väg som måste avvecklas medföljer att fastigheter som nyttjas inte längre kan nås.

Infrastrukturutredningen behöver även titta på hur det ledningsburna dagvattnet kan ledas vidare i öppna lösningar genom etappområdet för att sedan återansluta till dagvattenledningsnätet om inte utsläpp i parkmark är möjlig.

Samtliga ledningar och vägar inom planområdet kommer att hanteras i avvecklingsprojektet, se avsnitt *Avveckling*, för att säkerställa att det finns funktion så länge området används. Därefter avvecklas ledningarna och ledningsräddar/servitut upphävs. Se även *Genomförandekostnader* och *Tekniska utredningar*.

9. SAMMANFATTNING AV MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING

Bakgrund och syfte

I Kiruna finns världens största järnmalmsgruva under jord. Gruvbrytningen sker allt djupare och påverkar marken som töjs och spricker. LKAB har ett miljövillkor för markpåverkan. När villkoret överskrids får inte marken vara planlagd för t.ex. bostäder. Miljövillkoret för markpåverkan måste innehållas för att gruvverksamheten ska kunna fortsätta, varför LKAB är beroende av att detaljplanerna inom påverkansområdet ändras till förmån för gruvverksamheten. Kiruna kommun avser att upprätta detaljplaner som tillsammans omfattar Gruvstadspark 2.

Detaljplanläggningen sker etappvis. Detaljplanerna för Gruvstadspark 2 etapp 1, 2 och 3 redan har vunnit laga kraft. Detaljplanen för Gruvstadspark 2 etapp 4 är klar för

antagande. Syftet med planerna är att tillgängliggöra området för gruvbrytning på ett sätt som innebär att en buffertzon, gruvstadspark, kan etableras mellan staden och gruvan. Denna MKB avser detaljplanen inom Gruvstadspark 2, etapp 5.

Kommunen har bedömt att ett genomförande av planförslaget kan innehålla betydande miljöpåverkan och genomför därför denna miljöbedömning.

Avgränsning

En miljökonsekvensbeskrivning, MKB ska identifiera och beskriva de direkta och indirekta effekter och konsekvenser för människors hälsa och miljön. Som planen kan medföra.

Frågeställningar som behandlas i denna MKB är:

Geografisk avgränsning

Miljökonsekvensbeskrivningen avgränsas utifrån planområdet och deras förväntade influensområde. Influensområdet är olika stort beroende på miljöaspekt och innehåller det område som berörs av de fysiska förändringar som detaljplanerna för med sig eller de störningar som uppkommer i samband med planens genomförande.

Detaljplanen kan endast reglera användningen av mark och vatten inom planområdet. Däremot kan kompensationsåtgärder utanför planområdet föreslås, dessa regleras då genom avtal.

Avgränsning i tid

Miljökonsekvensbeskrivningen omfattar såväl de kortsiktiga som de långsiktiga konsekvenserna av detaljplanens genomförande.

De kortsiktiga konsekvenserna innehåller tiden när området utgör gruvstadspark, uppskattningsvis mellan år 2023 och år 2035.

De långsiktiga konsekvenserna innehåller tiden när området utgör instängslat gruvindustriområde, uppskattningsvis efter år 2035.

Avgränsning av miljöaspekter

Bedömningen av vilka aspekter som är motiverade att behandla i MKB:n grundar sig på avgränsningssamråd, befintliga förutsättningar och förutsedda miljöeffekter samt lagstiftning avseende strategiska miljöbedömningar. De aspekter som bedöms vara motiverade att behandla i denna MKB finns listade nedan.

- Stadsbild
- Kulturmiljö
- Sociala aspekter
- Dagvatten
- Grundvatten
- Naturmiljö
- Förurenad mark
- Trafiksitus

- Avfall och masshantering
- Störningar
- Klimat
- Risker
- Miljökvalitetsnormer
- Miljömål

Processer och frågor specifikt avseende rivning hanteras gemensamt av kommunen och LKAB i ett särskilt projekt.

Gruvstadsparken ska fungera som buffertzon mellan gruvan och staden. Enligt prognos kommer större delen av Gruvstadspark 2, etapp 2, 3 och 4 att vara inom deformationsområdet år 2028. Nollalternativ Enligt LKABs miljövillkor måste området vara planlagt som gruvindustriområde när markdeformationen når 2 % vertikalt och 3 % horisontellt. Nollalternativet innebär att gällande detaljplaner inte ändras, vilket medför stopp för gruvverksamheten.

Deformationerna på markytan kommer att fortsätta ytterligare några år, uppskattningsvis 5-10 år (källa LKAB). Stängning av gruvan medföljer en rad följer för orten, inte minst socialt och ekonomiskt.

Planalternativ, etapp 5

Gruvstadspark 2 genomförs i fem detaljplaner, etapp 1, 2, 3, 4 och 5, vilka ersätter nuvarande detaljplaner inom området. Denna MKB avser etapp 5 av Gruvstadspark 2 och omfattar kyrka, klockstapel, krematorium, park och bostadsbebyggelse.

Detaljplanen medger markanvändningen gruvindustri och reglerar vad som ingår i detta. Genomförandet av planen med förvärv och så småningom avveckling av befintliga byggnader hanteras av LKAB i nära samarbete med kommunen.

Stadsbild

Nollalternativet

De nuvarande planbestämmelserna kvarstår. Ingen rivning eller flytt av byggnader sker. Kyrkan och kyrktornet bibehåller sitt exponerade läge vilket innebär att stadssiluetten inte kommer att påverkas.

Om gruvbrytningen upphör påverkas stadens ekonomi och arbetstillfällen. En betydande del av befolkningen skulle troligen flytta från staden. Även med en minskad befolkning kommer underhållet på kyrkobyggnaderna med tillhörande kyrkopark att kvarstå under en lång tidshorisont eftersom det har ett högt arkitektoniskt värde och är viktiga byggnader för stadens identitet.

För kvarteret med flerfamiljshus norr om kyrkan finns en risk att husen töms och underhållet på byggnaderna upphör. Området skulle förslummas och växa igen. Måttligt negativa konsekvenser bedöms uppstå av ett nollalternativ.

Planalternativet

Gruvbrytningen tar successivt allt mer mark i anspråk vilket innebär påtaglig påverkan

på platsen där Kiruna kyrka, kyrktornet, Mariakapellet, krematoriet samt den muromgärdade kyrkoparken är belägen.

Planförslaget innebär att kyrkan som har en mycket stor betydelse för stadssiluetten går förlorad.

Det stora parkområdet med tydlig identitet och som har en central plats i den tidigare stadskärnan går förlorad för framtiden.

Flytt av kyrka och klockstapel innebär ett byggnaderna bevaras men det platsbundna värdet förloras. Parkområdets karaktär och terrängförhållanden med fjällbjörkskog kommer inte att kunna ersättas. Det nya läget för kyrkan och klocktornet har en annan naturtyp och en något mindre areal till förfogande vilket innebär en förändring jämfört med den ursprungliga utformningen. De negativa konsekvenserna på stadsbilden bedöms bli mycket stora.

Planförslaget innebär även att Mariakapellet och krematoriet som har en exponerad plats längs stadens huvudstråk går förlorade för framtiden. Huset måste troligen rivas då det är svårt att flytta på grund av sin byggnadsteknik och utbredning. Det är ännu oklart var det nya kapellet och krematoriet ska byggas. Den nya byggnaden kommer troligen inte att ha samma betydelse för stadsbilden som det befintliga kapellet/krematoriet.

De negativa konsekvenserna på stadsbilden bedöms bli mycket stora.

Kulturmiljö

Nollalternativet

Markdeformationerna fortgår och de nuvarande planbestämmelserna kvarstår. Ingen rivning eller flytt av byggnader sker. Konsekvenserna från att gruvbrytningen upphör är att stadens ekonomi och sysselsättning kraftigt minskar. Kiruna har även andra ekonomiska näringar, men gruvbrytningen är den absolut största. En betydande del av befolkningen skulle flytta från staden, byggnader med höga kulturhistoriska värden kommer överges och lämnas obebodda. Det eventuellt eftersatta underhållet på byggnader såväl som miljöer skulle medföra att naturen tar kulturlandskapet

i anspråk och historiska spår från människan skulle bli allt mindre läsbara.

Dokumentation och flytt av byggnader genomförs inte och flera viktiga källor för Kirunas och Sveriges historia riskerar att gå förlorade. Nollalternativet bedöms medföra stora negativa konsekvenser för riksintressets värdebärare och för kulturmiljön.

Planalternativet

Gruvbrytningen tar successivt allt mer mark i anspråk vilket innebär påtaglig och påverkan på höga kulturmiljövärden.

Genom Gruvstadspark 2:5 ackumuleras processen och området som påverkas utvidgas.

Planförslaget innebär att ett flertal värdebärare inom riksintresset för kulturmiljö påverkas.

VÄRDEBÄRARE	IDENTIFIERADE VÄRDEBÄRARE I GP2:5
Stadssiluetten	Kyrkan och klockstapel är tydliga landmärken och har stor betydelse för stadssiluetten. Båda ligger i krönläge och framträder från stadens alla håll. Kyrkomiljön har i mer än 110 år utgjort en självklar del av stadsmiljön.
Utblickar mot omgivande landskap	Kyrkparken med sin glesa fjällbjörkskog är medvetet anlagd med tanke att tillse möjligheterna till utblickar över byggnader i staden, gruvan och fjällen. Att tillvarata utblickarna var av vikt även för den tidiga stadsplaneringen.
Industriella anläggningar	Ej aktuell
Järnvägsmiljön	Ej aktuell
Stadsplanen av PO Hallman med dess gatunät, tomtstrukturer och öppna platser med mikroklimat.	Kyrkan och kyrkoparken lokaliseras medvetet mellan Bolagsområdet och stadsområdet.
Byggnader från samhällets uppbyggnadskede.	Gustaf Wickman ritade kyrkan som uppfördes 1912 mellan stadsplanens och gruvans bebyggelse. På platsen för kyrkan fanns då redan klockstapeln som hade uppförts 1907. Inom gruvstadsparken ligger Kirunas äldsta bevarade arbetarbostad. Den röda lilla stugan berättar om enkla levnadsförhållanden för människor kring sekelskiftet 1900.
Karaktärsområden med bebyggelse av hög arkitektonisk kvalitet.	Hela kyrkomiljön utgör symbol för gruvsamhällets höga arkitektoniska ambitioner. Kiruna kyrka är den mest karakteristiska byggnaden i Kiruna och kyrkan ritades av sekelskiftets store arkitekt Gustaf Wickman på uppdrag av Hjalmar Lundbohm. Den unika kyrkan har utsetts till Sveriges vackraste byggnad. Även den intilliggande krematoriebyggnaden med kapell, columbarium och urnlund har stora arkitektoniska kvalitéér.
Tidspräglade ideal och uttryck som avspeglas i planmönster och byggande.	Kyrkparken med sin glesa fjällbjörkskog är medvetet sparad för att bevara fjällmiljön. Parkmiljön uppvisar nationalromantiska stilideal i gravmonumentet över Hjalmar Lundbom som återspeglar nationalromatikens fascination för forntiden och genom de slingrande stigarna genom parken. Det väl bevarade krematoriet speglar de arkitektoniska idealen vid byggnadens tillkomst. Hela kyrkomiljön omgärdas av en för miljön exklusiv stenmur.
Offentliga byggnader.	Kiruna kyrka med klockstapel samt krematoriet är offentliga byggnader med hög arkitektonisk kvalité. Kyrkan är den mest karakteristiska byggnaden i Kiruna.
Efterkrigstidens arkitektur.	Mariakapellet med krematoriet är uppförd i mellankrigstidens karaktäristiska klassicism. Byggnaden har även en lokal prägel genom att det i byggnadens sockeln ingår "sandstenen" från Haukivaara.

Sociala aspekter

För att undersöka de sociala konsekvenserna av detaljplanen för Gruvstadspark 2:5 beskrivs de rådande förutsättningarna med avseende på sociala aspekter utifrån planområdet, men även närliggande områden. Detta presenteras innefattar en generell beskrivning av befolkningen med avseende på ålder, kön, inkomster, bilinnehav och bostadssituation utifrån de olika områdena. Även aspekter som relaterar till trygghet och identitet, såsom sysselsättning och bostadssituation för Kiruna som helhet, samt folkhälsa och välbefinnande. Målpunkter som är viktiga för människors vardagsliv, både inom planområdet och i direkt närhet tas också upp.

Nollalternativet

PÅVERKAN PÅ OLIKA GRUPPER

I och med att kyrkan fungerar som en mötesplats och är starkt identitetsbärande byggnad för Kiruna som de flesta har en emotionell koppling till anses alla samhällsgrupper påverkas men främst de som besöker kyrkan frekvent och använder dess verksamheter.

TRYGGHET OCH IDENTITET SAMT SOCIALA FUNKTIONER OCH MÅLPUNKTER FÖR ETT FUNGERANDE VARDAGSLIV

Kyrkan som mötesplats skulle försvinna på grund av rasrisk medan den skulle kunna

fortsätta tjänstgöra som monument och identitetsmarkör som dock med tiden skulle drabbats av sättningar och förfall.

Samlad bedömning

Kyrkan bedöms ha ett stort värde som både social funktion och för Kirunabornas trygghet och identitet. Trots att gruvverksamheten skulle upphöra kommer markdeformationer att fortsätta vilket beräknas ge stora effekter på planområdet i och med att rasrisken för att området skulle behöva spärras av för allmänheten.

Kyrkan och övriga byggnader kommer stå kvar men inte kunna nyttjas. Nollalternativet bedöms medföra stora negativa konsekvenser då kyrkans värde inte kan nyttjas.

Planalternativet

PÅVERKAN PÅ OLIKA GRUPPER

I och med att kyrkan fungerar som en mötesplats och är starkt identitetsbärande byggnad för Kiruna som de flesta har en emotionell koppling till anses alla samhällsgrupper påverkas en främst de som besöker kyrkan frekvent och använder dess verksamheter.

SOCIALA FUNKTIONER OCH MÅLPUNKTER FÖR ETT FUNGERANDE VARDAGSLIV

Kyrkan bedöms ha ett stort värde som social funktion och målpunkt. Planförslaget innebär att Kiruna kyrka kommer monteras ner och byggas upp i den nya centrumkärnan i anslutning till den befintliga kyrkogården. Beroende på hur flytten genomförs kommer det att ta 3–5 år innan kyrkan står färdig på den nya platsen. Enligt nu gällande tidsplan påbörjas flytten av kyrkan 2025 eller 2026 för att vara i drift igen 2029.

Krematoriet, inklusive Mariakapellet och kolumbarium, kommer att rivas och ersättas av nya faciliteter i anslutning till krematoriets nya placering.

Minneslunden kommer att bli kvar som en minnesplats i gruvstadsparken. I nuläget diskuteras någon form av symbolisk handling där lite jord från minneslunden tas med i flytten. I och med att området övergår i gruvstadspark arbetar kyrkan med att kontakta alla gravrätsinnehavare som har sina anhöriga grävsatta i kolumbariet, vilket är nödvändigt för att möjliggöra flytten. Tusentals urnor kommer att flyttas men det råder osäkerhet kring vad som kommer att hända i de fall det inte finns eller inte går att nå gravrätsinnehavarna.

Hjalmar Lundboms grav kommer troligen att flyttas men slutgiltigt beslut om detta saknas.

Det råder osäkerhet kring vad som kommer att hända med kyrkans verksamhet under flytten och om och i så fall var nya eller preliminära lokaler kommer att erbjudas. LKAB kommer att stötta kyrkan och försöka hitta lokaler till alla verksamheter. Dialog förs mellan LKAB, kommunen och kyrkan för att hitta alternativa lokaler. Målet är att inga verksamheter ska behöva läggas ner inte ens tillfälligt.

Planer finns på att använda Västlæstadianernas lokal för bland annat kör- och ungdomsverksamhet. Andra alternativ är Tuolluvaara kyrka, Jukkasjärvi kyrka eller samlingslokal. I nuläget finns det inte någon information om vilken lokal som ska komma att ersätta församlingshemmet samt var kyrkans verksamhet ska äga rum under flyttperioden.

Församlingshemmet är planerat att avvecklas ungefär samtidigt som kyrkan men eventuellt kan det användas längre med hänsyn till deformationszonerna.

Kyrkan och dess verksamhet bedöms ha ett stort värde som social funktion och målpunkt och effekterna bedöms som stora. Efter flytten kommer kyrkan troligtvis ha samma roll och möjlighet till verksamheter och effekterna bedöms som små.

TRYGGHET OCH IDENTITET

Kyrkan bedöms ha ett stort värde som för Kirunabornas trygghet och identitet. Flera kyrkliga verksamheter behöver alternativa lokaler under flyttperioden för att minska negativa effekter för trygghet och identitet.

Hjalmar Lundbohms grav vid kyrkan är redan tidigare flyttad en gång. Ursprungligen begravdes han på begravningsplatsen men flyttades någon gång på 1920-talet till den nuvarande platsen vid kyrkan.

Mariakapellet används till exempelvis borgerliga begravningar, liksom kapellet på begravningsplatsen, vilka under flytten behöver alternativa lokaler. Om dessa verksamheter upphör under flyttperioden bedöms stora negativa effekter uppstå.

Det har gått ut mycket information i olika forum bland annat lokaltidningar och aktivt uppsökande av berörda (gravrättsinnehavare). LKAB och Jukkasjärvis församling har kommunicerat med gravrättsinnehavare. Alla beslut är förankrade i kyrkofullmäktige. Tydlig information kring den planerade framtiden för kyrkan finns på LKABs och kommunens hemsida.

Dock är okunskapen fortfarande stor vilket bidrar till oro och otrygghet, vilket ger stora negativa effekter för trygghet och identitet. Även om kyrkan kommer kunna fortsätta tjänstgöra som monument och identitetsmarkör för Kirunaborna när den är på plats i den nya stadsdelen bedöms effekterna som stora då flytten av den påverkar boende och/eller besökares trygghet negativt. Risk finns att människors tillit till samhället påverkas negativt av förändringen.

Samlad bedömnning

Med hänsyn till bedömda värden och effekter bedöms konsekvenserna av planalternativet för sociala aspekter sammantaget bli stora negativa på kort sikt och måttligt till stora negativa på lång sikt.

Dagvatten

Nollalternativet

Gruvverksamheten som medför rörelser och sättningar i marken kommer på sikt att upphöra och ingen förändring av aktuell markanvändning kommer att ske. I och med minskad industriell aktivitet och eventuell avflyttning bedöms andelen luftburna

föroreningar och damm som når dagvattnet i nuläget att minska och dagvattenkvaliteten rimligen förbättras.

Viss utbredning av deformationer kan trots det fortgå och ge viss inverkan och sättningar eller förskjutningar i ledningssystemen.

Möjligheten för att dagvattnet från planområdet och uppströms liggande områden fortsatt ska kunna ta sig till Luossajoki vattensystem är relativt goda ifall de åtgärder som föreslagits för nedströms liggande gruvstadspark genomförs. Om de ledningar som avser avleda dagvatten inte fungerar kan ledningssystemet dämmas upp, vatten översvämma i lågpunkter samt trycka ut i ledningsgravar och därmed även riskera att medföra ett oönskat ökat läckage till eller från spillvattenförande ledningar.

Systemet bedöms ha liten känslighet eftersom det inte finns några anslutna fastigheter uppströms och förutsättningarna för ytlig avrinning är mycket goda. Konsekvenserna avseende dagvatten bedöms som små till måttligt negativa i nollalternativet.

Planalternativet

Hur dagvattensystemet inom Gruvstadspark 2:5 ska utformas är inte klarlagt vilket är särskilt viktigt med avseende på uppsamling av dräneringsvattnet från minneslunden invid krematoriet. Förändring i dess avvattnning kan komma att behöva särskilt juridisk hantering.

Planalternativet innebär att befintligt dagvattensystem succesivt kommer förlora sin funktion då ledningar kommer att spricka eller kollapsa allteftersom deformationerna i marken ökar. Andelen kommunalt ledningsnät är dock litet och ytliga avrinningsmöjligheter mycket goda. Planerad ändring av markanvändningen med avveckling av byggnader inom planområdet kommer att leda till minskad avrinning.

Även dagvattenkvaliteten kan påverkas positivt. Viss risk föreligger trots detta att underminering av spillvattenförande ledningar sker som en följd av påverkan och förskjutning av dagvattenledningssystemen.

Trafikbelastningen inom området bedöms minska i planalternativet vilket ger en positiv inverkan på dagvattenkvaliteten. Även avurbaniseringen med ett mindre inslag hårdgjorda ytor så som tak kommer att bidra till minskad föroreningsbelastning.

På kort sikt, under rivnings- och anläggandefasen kan dagvattenkvaliteten däremot försämras beroende på hur spridning av partiklar och föroreningar mot recipient hanteras.

Planalternativet bedöms ge ett ökat inläckage av dagvatten till grundvattnet. Detta kan delvis undvikas genom att anlägga tätta öppna och/eller slutna dagvattensystem som möjliggör transport av dagvattnet mot Luossajoki vattensystem.

Känsligheten hos dagvattensystemet bedöms som liten till måttlig eftersom få fastigheter uppströms planområdet riskerar att påverkas men samtidigt finns risk för indirekt påverkan på spillvattensystemen. Några uppgifter och andel dränvattenanslutningar finns inte men de antas vara få. Därtill är vattenföringen i

mottagande recipient låg och recipienten är kraftigt påverkad av andra verksamheter varmed känsligheten bedöms som hög. Effekterna av planalternativet bedöms sammanlagt som små negativa, men viss variation förekommer för de olika aspekterna.

Effekterna är dock relativt svårbedömda då åtgärder inte är beslutade och underlag avseende vattenföring och vattenkvalitet inte är framtaget. Konsekvenserna bedöms därmed som små till måttligt negativa.

Grundvatten

Nollalternativet

Nollalternativet innebär att gruvdriften upphör och grundvattennivåerna kommer att stabiliseras till sin ursprungliga nivå. Gruvbrottet kommer då vattenfyllas och det finns risk att grundvatten föroreas och påverkar närliggande riskobjekt. Konsekvenserna av nollalternativet bedöms bli små till måttligt negativa, men stora osäkerheter föreligger.

Planalternativet

Ökad gruvbrytning innebär ökad sprickbildning i berget och därmed ökar mängden grundvatten som läcker in i gruvan. Grundvattenavsnökningens influensområde ökar då ytterligare och när detta sker i anslutning till bebyggelse riskerar sättningsskador att uppkomma. De bedöms dock vara av lägre omfattning än de markdeformationer som kan uppkomma på grund av själva malmflytningen.

Enskilda brunnar och energibrunnar kan även påverkas av en grundvattenavsnökning, dels genom minskad vattentillgång samt genom förändrad vattenkvalité. Ökat vattenuttag i berget kommer troligtvis även påverka grundvattennivån i lösa jordlager i den närmaste omgivningen av sprickorna, sker detta i anslutning till befintliga ytvattenförekomster kan inläckaget till grundvattnet bli stort och det kan även påverka ytvattenförekomsten.

Naturmiljö

Naturmiljön i området utgörs av fjällbjörkskog kring kyrkan och några mindre, öppna gräsytor i nordöstra delen. Det finns inga skyddade naturområden i området. Ett platsbesök har gjorts av biolog inför arbetet med miljökonsekvensbeskrivningen (2019) och LKAB har tidigare låtit göra en större övergripande naturvärdesinventering som även innehåller aktuellt planområde (Enetjärn Natur AB, 2017).

Nollalternativet

De nuvarande planbestämmelserna kvarstår och gruvbrytningen måste upphöra. Luftföroringar från gruvan minskar samt en avflyttning av folk kan förväntas vilket innebär mindre störningar för naturmiljön. Ingen omvandling sker till gruvstadspark men stora delar av den planerade stadsflytten kommer ändå behöva genomföras. Viss markdeformering kommer ske trots att gruvbrytningen upphör eftersom stora delar av planområdet är inom deformationszon för det som redan brutits vilket innebär att vissa markskador kommer att uppstå, hur omfattande är dock svårt att säga.

Troligen uppstår endast mindre sprickor och sättningar till följd av den gamla brytningen, vilket torde innehära att naturen i området till stora delar kan fortleva och antagligen breda ut sig mer då stadsbebyggelsen behöver flyttas.

Konsekvenserna av nollalternativet bedöms på kort sikt som små negativa men på lång sikt som obetydliga eller möjligent positiva för naturmiljöer och arter.

Planalternativet

Planen kommer att innehära konsekvenser för naturmiljön på både kort och lång sikt.

Under tiden som området omvandlas till gruvstadspark så kommer markskador uppstå och avverkning av träd och buskar behövas i närheten av hus och gravar som ska rivas och flyttas. Vid flytten kommer troligen omfattande markpåverkan uppstå i naturmarken runtom. Under rivning och flytt kommer störning och buller uppkomma tillfälligt. Effekterna blir en viss minskning av befintliga naturmiljöer som i vissa delar skadas eller förstörs. Med inarbetade skyddsåtgärder kan tillfällig störning för fågelfaunan minska och åverkan på fjällbjörkskogen kan styras till vissa begränsade delar. Rivningsarbeten ska planeras så att en sammanhängande del av fjällbjörkskogen inklusive stenmur behålls intakt. Den mest utsatta delen av stenmuren runt kyrkan kommer plockas ner och flyttas med till den nya platsen i samband med flytt av kyrkan.

I ett senare skede, innan marken deformeras helt kommer hela eller delar av resterande del av stenmuren att flyttas till den nya platsen. Flytten av stenmuren innehåller en förlust av ett värdelement och livsmiljö i planområdet men med föreskrivna skyddsåtgärder innehåller det att dess värde för biologisk mångfald till stora delar ges möjlighet att byggas upp igen på den nya platsen. Stenmurens funktion som livsmiljö för exempelvis lavar och potentiellt häckande fåglar kommer således kunna finnas kvar inom Kiruna stad.

När området väl har övergått till gruvstadspark så kommer vägarna inte längre trafikeras och kyrkan med tillhörande byggnader kommer vara borttagna. De grönytor som finns kvar efter rivningen kommer vara kvar och har möjlighet att fortsatt utveckla naturvärden, hysa arter och bidra med ekosystemtjänster.

Skötselplaner kommer att tas fram för hur grönytor ska skötas men hur dessa utformas är ännu oklart. Vägarna och ytorna där det tidigare stått byggnader kommer till största del fortsätta vara hårdgjorda.

Under en övergångsperiod från att gruvstadsparken stängs av och övergår till gruvindustrimark till innan marken faktiskt börjar rasa ihop kommer naturen kunna utvecklas fritt i området. När ras och sprickor väl börjar uppstå i deformationsområdet och marken till slut på sikt deformeras och rasar i stor skala så kommer växtligheten få svårare och svårare att överleva markdeformationerna för att till slut kanske helt förstöras i deformeringszonen. Det kan innehålla en stor förlust av grönytor inom planområdet på lång sikt och därmed biotopförluster för arter som lever i dessa miljöer.

När hela området, tillsammans med tidigare gruvstadsparker, utgör gruvindustrimark och stora delar av det gröna stråk som tidigare gått mellan gruvområdet och staden förstörs kommer ekologiska samband att brytas och spridningsvägar försämrar. Förlusterna av grönytor ger färre och lägre kvalité på ekosystemtjänster i staden och det kommer inte längre finnas någon naturligt grön bård mellan gruvan och den kvarvarande staden.

SKYDDADE OCH RÖDLISTADE ARTER

Fastsittande arter kommer på lång sikt troligen inte kunna fortleva inom planområdet, däribland den hävdgynnande floran som finns i området. Se *Förslag till åtgärder i senare skeden* i MKB:en för att minska denna biotopförlust lokalt i Kiruna.

Fåglar och andra rörliga arter kommer behöva söka sig nya livsmiljöer längre bort nära markvegetationen, träden och buskarna rasar ihop.

Fjällbjörkskogsområdet kring kyrkan har bedömts ha ett visst värde för inom stadskärnan.

Grönytorna inom planområdet bedöms dock inte vara av någon avgörande betydelse för arterna sett till landskapet kring Kiruna stad då planområdet ligger inom stadsbebyggd miljö och det finns stora arealer naturmark och mindre tätbebyggd mark runt Kiruna stad som är betydligt mindre störningspåverkad.

För de skyddade och fridlysta arter som finns i området görs bedömningen i naturvärdesinventeringsrapporten (Enetjärn Natur AB, 2017) att varken de arter som påträffats i området eller de ytterligare arter som bedöms kunna finnas i området torde ha tätare förekomster i inventeringsområdet än utanför.

En eventuell förlust av de arter/individer som förekommer i planområdet har sannolikt låg betydelse för arternas långsiktiga fortlevnad i regionen, då ingående naturtyper förekommer allmänt i regionen (Enetjärn Natur AB, 2017). Utifrån den information som finns att tillgå i dagsläget och med föreskrivna skyddsåtgärder bedöms det därför inte som sannolikt att någon av de förekommande eller potentiellt förekommande arternas bevarandestatus skulle påverkas av planen och planen bedöms därför inte strida mot artskyddsförordningen.

KUMULATIVA EFFEKTER

Stora kumulativa effekter kan uppstå på sikt genom stadsomvandlingen om inte stora ansatser görs för att anlägga och främja naturliga grönområden i den nya delen av staden. I den nya stadsdelen blir stora ytor hårdgjorda och grönytor som anläggs får till stora delar en parkkaraktär vilket innebär att få naturvärden kommer kunna utvecklas på sikt och de nya grönområdena kommer sakna kontinuitet till stor del. Dessutom tas naturmark i anspråk vid byggandet av den nya stadskärnan så även där sker det biotopförluster och förluster av grönytor som då inte längre kan generera ekosystemtjänster i lika hög grad. Det innebär en nettoförlust av stadsnära natur som uppvisar kontinuitet och naturlighet då gruvstadsparkerna på sikt förlorar sina naturområden och den nya stadsdelen delvis kommer sakna dess motsvarighet.

Detta medför negativa effekter för spridningsmöjligheter, biologisk mångfald och andra ekosystemtjänster i staden.

Förorenad mark

Inom området för Gruvstadspark 2 har ett 2 objekt identifierats där verksamhet som kan ha orsakat föroreningar har bedrivits. Ytterligare identifierade objekt ligger i anslutning till planområdena.

Nollalternativ

Jämfört med Gruvstadspark innebär nollalternativet en större exponeringsrisk för människor då människor vistas på området i större utsträckning och under en längre tidsperiod med nuvarande markanvändning. Det finns också bostäder i anslutning till några av de platser där det finns risk för att markföroreningar förekommer. Risken för spridning av föroreningar till omgivningen är aktuell även för nollalternativet.

Det innebär att behovet av att undersöka potentiellt förurenade områden är i stort sett detsamma som för gruvstadspark men åtgärdsmålen måste ta större hänsyn till exponering för människor. Eftersom ingen detaljplaneändring, uppköp av mark eller rivningar utförs i nollalternativet är det inte troligt att någon tar på sig ansvaret för att utföra undersökningar och saneringar. Risker är därför att objekten inte blir undersökta och åtgärdade, vilket kan medföra exponering av föroreningar för människor och miljön.

Planalternativet

Eftersom markanvändningen i området kommer att förändras över tid kommer även riskerna med eventuella föroreningar inom området att förändras över tid. En exponeringssituation och en risk finns under tiden som området utgör gruvstadspark, en annan då området utgör gruvindustriområde och en tredje då gruvan avslutats och området blir naturmark.

Under tiden som området utgör gruvstadspark finns risk för exponering av eventuella föroreningar för människor i samband med att människor kommer att vistas i området.

Den högre risken för exponering av föroreningar är dock aktuell under en begränsad tid och människor kommer att vistas på området i betydligt mindre utsträckning än med dagens markanvändning. Under denna tid är exponeringsvägarna intag av jord, hudkontakt med jord/damm, inandning av damm, i viss mån inandning av ånga och intag av växter aktuell.

Grundvattnet inom området bedöms inte skyddsvärt i sig men spridning av föroreningar kan ske via grundvatten till ytvattenrecipienter.

Växtlighet är önskvärd men befintlig växtlighet är redan anpassad efter dagens mark och föreningsförhållanden och nya planteringar kommer att utföras i tillförd matjord varför markmiljöns skyddsvärde bedöms som lågt.

När området övergår till gruvindustriområde och stängslas in kommer i stort sett inga mänskliga vistelser att vistas i området. Spridningsrisk finns dock genom damning och via grundvattnet ner i gruvan och även vidare till recipient när vattnet pumpas upp från gruvan. När gruvdriften en gång avslutas har en stor del av den jord som idag ligger i markytan rasat ner i gruvan. Viss risk för spridning av föroreningar via grundvatten till ytvattenrecipient kvarstår.

Det är endast omfattande föroreningar som bedöms kunna medföra påverkan på mänskliga eller miljö under och efter tiden som gruvindustriområde.

Risken för att omfattande föroreningar finns från de verksamheter som identifierats inom området för Gruvstadspark 2:5 bedöms som små under förutsättning att det vid rivningsarbetena säkerställs att inga cisterner med innehåll lämnas kvar.

Trafik

Planområdet berör bara Kiruna kyrka och Kyrko- och Arbetaregatan samt en kort sträcka av Gruvvägen. Gatorna som berörs blir det sista som måste tas bort när sprickbildningen innehåller att gatorna hamnar inom det avstängda området (staketen). Planen är att kyrkan flyttas 2025 eller 2026. Innan dessa har omgivande byggnader redan tagits bort.

Nollalternativ

Minskad trafikmängd då flera målpunkter inom GP2 försvinner. Detta innehåller att inga åtgärder krävs på trafiknätet.

Planalternativet

Biltrafiken har genom Gruvstadspark 2 redan minskat kraftigt vilket också innehåller minskad trafikmängd för Gruvstadspark 2:5.

Avgift och massahantering

Nollalternativ

Nollalternativet innehåller att gruvindustrin kan komma att upphöra. Vid gruvnedläggning kommer sannolikt befolkningen i Kiruna att minska och byggnader kan komma att bli kallställda eller rivas.

Ingen samlad rivning av byggnader kommer att ske. Området bli sakta ödelagt och det blir ingen strategisk hantering av de avfall som uppkommer successivt.

Att inte riva byggnader och infrastruktur skulle innehålla stora negativa konsekvenser i form av bristande miljöhänsyn, dålig resurshushållning, en fara för människors hälsa samt att de estetiska värdena inom området skulle bli påverkade negativt.

Konsekvenserna av nollalternativet bedöms sammantaget bli stora negativa om avfallet inte omhändertas.

Planalternativet

Rivningarna av bebyggelse och infrastruktur kommer att alstra stora mängder av rivningsmaterial av olika avfallsslag.

Gruvstadspark 2:5 omfattar ett antal byggnader av olika typ och storlek, byggda av trä, betong, tegel och/ eller plåt som kommer att rivas. Dessutom kommer ett stort antal garage, uthus och andra mindre byggnader att rivas. Byggnader kan även demonteras eller flyttas.

Att riva byggnader och infrastruktur i Gruvstadspark 2:5 kan på kort sikt innehåra stora negativa konsekvenser i form av bristande miljöhänsyn, dålig resurshushållning samt en fara för människors hälsa.

Det är av största vikt att avfallet hanteras utifrån prioriteringsordningen i avfallshierarkin så att stora mängder material kommer kunna återanvändas i utformningen av gruvstadsparken och till andra anläggningsändamål inom Kiruna kommun.

Genom sortering av materialet gynnas återanvändning, återvinning och energiutvinning av avfallet och mängderna avfall som går till deponi kan minskas. Sortering av rivningsavfallet innehåller även att farligt avfall kan tas omhand på ett kontrollerat sätt. Avfallsförebyggande åtgärder sparar mest resurser och energi och det minskar också avfallsmängderna. Det leder till en mer hållbar utveckling och minskad resursanvändning.

Störningar

Nollalternativet

Nollalternativet innehåller att gruvan inte kan drivas vidare. Det medför minskat eller upphört buller från gruvans ovanjordsverksamhet och upphört buller och vibrationer från sprängningar, minskad damning och minskade utsläpp till luft. Minskat behov av transporter medför minskat vägtrafikbuller och utsläpp till luft. Området bedöms uppgå till måttligt känsligt för störningar då det idag utsätts för störningar från LKAB:s gruvverksamhet.

Ett nollalternativ bedöms inte medföra några negativa effekter ur störningssynpunkt på lång eller kort sikt. Konsekvenserna av ett nollalternativ bedöms sammantaget bli obetydliga till små positiva då störningar i form av buller och vibrationer från LKAB:s gruvverksamhet på sikt avtar om området inte planläggs som gruvindustrimark.

Planalternativet

Gruvstadsparken i sig medför inget buller.

Avståndet mellan staden och LKAB:s verksamhet ovan jord ökar vilket medför minskat buller. I och med att staden flyttas undan kommer gruvans underjordsverksamhet inte närmare staden. Därför sker ingen förändring av buller och vibrationer från sprängningarna i gruvan.

Inga konsekvenser bedöms uppstå.

STÖRNINGAR FRÅN RIVNINGSARBETEN

I samband med rivningsarbeten kommer omkringliggande fastigheter att utsättas för ökat buller, vibrationer och damning. Det kommer även att leda till ökad trafik av

lastbilar som transporterar bort rivningsmaterial med ökat buller och damning som följd. Vilka vägar som berörs beror på vart massorna ska transporteras.

Rivningsarbete kan i vissa fall medföra vibrationsnivåer som kan medföra skador på omgivande byggnader.

Måttligt negativa konsekvenser bedöms kunna uppstå på kort sikt i samband med rivningsarbeten.

Detta beror på vilka buller-, damnings-, och vibrationsnivåer som kan alstras inom området och nå närmaste bostäder samt om riktvärden överskrids.

Klimat

Nollalternativet

Då områdets känslighet bedöms vara måttlig till hög och inga effekter bedöms uppstå bedöms inte konsekvenser uppstå av nollalternativet.

Planalternativet

Planalternativet medför på kort sikt en påverkan från utsläpp som är genererade av transporter av rivnings- och schaktmassor samt flytt av byggnader. Flytten och rivningen av byggnader och vägar kommer att gå i flera år och förbränningen av fossila bränslen vid dessa aktiviteter resulterar i effekter som påverkar den globala uppvärmningen.

Tillverkningen av stängslet kommer även att generera klimatutsläpp på kort sikt.

En indirekt effekt på kort sikt är att eftersom området görs om till gruvstadspark och så småningom industriområde, kommer bebyggelsen att behöva flytta till andra delar av staden.

Nya vägar och byggnader kommer att behöva etableras, vilket genererar utsläpp av växthusgaser på annat håll.

Stora delar av utsläppen som sker i området idag kommer att flyttas till andra delar av staden när människor och företag flyttas.

På lång sikt kommer klimatpåverkan från Gruvstadsparken inte att öka, utan snarare minska eftersom området inte kommer att ha några som bor och verkar i området. De utsläpp som sker på dagligbasis i området idag flyttas till andra delar av staden.

Indirekt kommer utsläppen från gruvverksamheten. En indirekt långsiktig effekt med planalternativet är att Gruvstadsparken möjliggör LKAB:s fortsatta gruvbrytning vilket innebär utsläpp från deras verksamhet.

Effekterna av planalternativet bedöms sammantaget som måttligt negativa. Med hänsyn till ovanstående bedöms konsekvenserna av planalternativet sammantaget bli små till måttligt negativa. Detta med antagandet att fossila drivmedel används i projektet med tillhörande transporter, masshantering och rivning.

Risker

En riskbedömning har gjorts för att undersöka vilka olycksrisker som expandering av

gruvområdet medför på Gruvstadspark 2:5.

Följande risker behandlas:

- Risker som härstammar från riskkällor utanför Gruvstadspark 2:5 med påverkan inom Gruvstadspark 2:5.
- Risker som härstammar från riskkällor inom Gruvstadspark 2:5 med påverkan utanför Gruvstadspark 2:5.

Olycksriskerna utreds med hänsyn till människors hälsa och säkerhet.

Nollalternativet

Nollalternativet medför inga förändringar med avseende på kemikalieutsläpp och är med bedöms risken vara oförändrad.

Området kommer exponeras för ett förändrat klimat. Lokala häftiga regn och skyfall, som förekommer mest på sommarhalvåret, förväntas att öka i intensitet i framtiden (SMHI, 2013).

Ny E10 samt ny dragning av järnväg bedöms minska risken för olyckor kopplat till tung trafik och transport av farligt gods på grund av det ökade avståndet mellan aktuella områden och vägar.

Inga farliga verksamheter kan tillkomma området och risker kopplade till farlig verksamhet är därmed oförändrade.

Markdeformationstakten kan komma att påverkas av klimatförändringar med häftiga skyfall som följd, vilket kan medföra att tidsintervallet för användandet av marken kan förkortas.

Utifrån ovan genomförda kvalitativa analys av risker som föreligger i området där Gruvstadspark 2:5 är tänkt att uppföras görs bedömningen att risknivån generellt är låg för nollalternativet.

Risknivån är att anse som acceptabel. Ny dragning av E10 och järnväg bedöms minska risken i och med att denna dragning ökar avståndet till de aktuella områdena.

Konsekvenserna av nollalternativet bedöms sammantaget som obetydliga till små negativa då området fortfarande kommer att vara tillgängligt för allmänheten samtidigt som risken för eventuella markdeformationer kvarstår.

Planalternativet

Områdesförändringarna medför inga förändringar med avseende på kemikalieutsläpp och därmed bedöms risken vara oförändrad.

Området är tänkt att vara i bruk fram till 2030 och kan därmed exponeras för ett förändrat klimat. Lokala häftiga regn och skyfall, som förekommer mest på sommarhalvåret, förväntas att öka i intensitet i framtiden (SMHI, 2013).

Ny E10 samt ny dragning av järnväg bedöms minska risken för olyckor kopplat till tung trafik och transport av farligt gods på grund av det ökade avståndet mellan aktuella områden och vägar.

Risken för sprickbildning innebär på sikt att områdena kommer att övergå till industrimark som stängsas in. Detta medför att inga farliga verksamheter kan tillkomma området och risker kopplade till farlig verksamhet är därmed oförändrade. Markdeformationstakten kan komma att påverkas av klimatförändringar med häftiga skyfall som följd, vilket kan medföra att tidsintervallet för användandet av marken kan förkortas.

Utifrån ovan genomförda kvalitativa analys av risker som föreligger i området där Gruvstadspark 2:5 är tänkt att uppföras görs bedömningen att risknivån generellt är låg för planalternativet.

Risknivån är att anse som acceptabel. Ny dragning av E10 och järnväg bedöms minska risken i och med att denna dragning ökar avståndet till de aktuella områdena.

Miljökvalitetsnormer

Nollalternativet och planalternativet

Ingen risk för överskridande bedöms föreligga för miljökvalitetsnormer för utomhusluft eller buller. De olika vattenförekomsternas status bedöms inte försämras men möjligheterna att uppnå deras miljökvalitetsnormer bedöms inte förbättras.

Miljömål

BEGRÄNSAD KLIMATPÅVERKAN

Nollalternativet

Uphörd gruvbrytning kommer att medföra minskade koldioxidutsläpp. Nollalternativet bedöms motverka miljömålet.

Planalternativet

Under avvecklingsfasen kommer transporter och annat avvecklingsarbete bidra till koldioxidutsläpp. Under perioden då området kommer fungera som gruvstadspark kommer växtligheten troligen att få något mer utrymme när byggnader och hårdgjorda ytor rivas, och med det ta upp mer koldioxid inom området än tidigare. Projektet bedöms ha både negativ och positiv påverkan på klimatet, båda i mindre omfattning. Planalternativet bedöms motverka miljömålet.

FRISK LUFT

Nollalternativet

Uphörd gruvbrytning kommer att medföra att utsläpp till luft minskar.

Nollalternativet bedöms bidra till att uppnå målet.

Planalternativet

Långsiktigt bedöms projektet bidra till att uppfylla målet. Under perioden då området fungerar som gruvstadspark kommer ökad växtlighet att kunna bidra till förbättrad luftkvalitet. Gruvstadsparken kommer att fungera som buffertzon mellan staden och gruvindustriområdet, vilket bedöms kunna bidra till förbättrad luftkvalitet i Kiruna

stad. Målet kan dock motverkas kortsiktigt under avvecklingsfasen då damm bildas och sprids i luften.

GIFTFRI MILJÖ

Nollalternativet

Ingen samlad hantering av förorenad mark kommer att ske. Nollalternativet bedöms motverka miljömålet.

Planalternativet

Inom området finns förorenad mark som kommer att saneras inom ramen för avvecklingsprojektet, vilket kommer att minska mängden gifter i miljön. Visst läckage till grundvattnet kan förekomma. Planalternativet bedöms motverka miljömålet.

LEVANDE SJÖAR OCH

VATTENDRAG

Nollalternativet

Våtmarker och sjöar kommer att dräneras ut på grund av att utbredningen av sprickzonen kommer att fortsätta ca 5-10 år även efter upphörd gruvbrytning. Ingen tillförsel av dagvatten från bebyggelsen kommer att ske. Nollalternativet bedöms motverka miljömålet.

Planalternativet

Efterhand torrläggs våtmarker och sjöar i sprickzonen på grund av gruvverksamheten. I gruvstadsparken finns möjlighet att leda dagvatten från Kiruna, som ytliga dagvatten, mot Luossajoki vattensystem och därmed fördöja effekterna av att sediment i Alalombolo torrläggs och ger ökad bildning och spridning av giftigt metylkvicksilver. Planalternativet bedöms motverka miljömålet.

MYLLRANDE VÅTMARKER

Nollalternativet

Våtmarker och sjöar kommer att dräneras ut på grund av att utbredningen av sprickzonen kommer att fortsätta ca 5-10 år även efter upphörd gruvbrytning. Ingen tillförsel av dagvatten från bebyggelsen kommer att ske. Nollalternativet bedöms motverka miljömålet

Planalternativet

Markdeformationen som sker på grund av gruvverksamheten påverkar Luossajoki vattensystem som får allt mindre tillrinnande vatten. Efterhand torrläggs våtmarker och sjöar i sprickzonen. I gruvstadsparken finns möjlighet att leda dagvatten från Kiruna, som ytliga dagvatten, mot Luossajoki vattensystem och därmed förlänga sjöarnas livslängd och fördöja avvattningen. Målet motverkas dock

långsiktigt.

GOD BEBYGGD MILJÖ

Nollalternativet

Om gruvbrytningen upphör kommer stadsens ekonomi och sysselsättning kraftigt att minska, vilket kan komma att medföra utflyttning från staden och bebyggda miljöer

riskerar att överges och lämnas obebodda. Det behöver dock inte vara fallet. Nollalternativet bedöms motverka miljömålet.

Planalternativet

Den bebyggda miljön avvecklas, Rivning av befintliga goda bebyggda miljöer och välfungerande bebyggelse motverkar målet. Planalternativet bedöms motverka miljömålet, men positivt att en ny stadskärna planeras och byggs.

ETT RIKT VÄXT- OCH DJURLIV

Nollalternativet

Ingen tillförsel av dagvatten från Kiruna mot Luossajoki vattensystem kommer att ske. På grund av markdeformationen kommer sjöarna på sikt att avvattnas, vilket medför att växt och djurbiotoper försvinner. Troligen uppstår endast mindre sprickor och sättningar till följd av gruvbrytningen, vilket torde innehåra att naturen i området till stora delar kan fortleva och antagligen breda ut sig mer då stadsbebyggelsen behöver flyttas. Konsekvenserna bedöms på kort sikt bli lite negativ men på lång sikt obetydlig eller möjligtvis lite positiv för naturmiljön. Nollalternativet bedöms motverka miljömålet.

Planalternativet

Stora negativa effekter bedöms uppstå när området övergår till gruvindustrimark och marken på sikt kommer deformeras så att naturmiljöerna inom området förstörs och det gröna stråket som utgjort en bård mellan gruvan och staden försvinner.

Planalternativet bedöms motverka miljömålet.

Riksintresse

RIKSINTRESSE FÖR KULTURMILJÖ

Nollalternativet

Markdeformationerna fortgår och de nuvarande planbestämmelserna kvarstår. Ingen rivning eller flytt av byggnader sker. Konsekvenserna från att gruvbrytningen upphör är att stadens ekonomi och sysselsättning kraftigt minskar. Kiruna har även andra ekonomiska näringar, men gruvbrytningen är den absolut största. En betydande del av befolkningen skulle flytta från staden, byggnader med höga kulturhistoriska värden kommer överges och lämnas obebodda. Det eventuellt eftersatta underhållet på byggnader såväl som miljöer skulle medföra att naturen tar kulturlandskapet i anspråk och historiska spår från människan skulle bli allt mindre läsbara.

Dokumentation och flytt av byggnader genomförs inte och flera viktiga källor för Kirunas och Sveriges historia riskerar att gå förlorade. Nollalternativet bedöms medföra stora negativa konsekvenser för riksintressets värdebärare och för kulturmiljön.

Planalternativ

Allt förfall, dåligt underhåll, rivning eller flytt av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse ger negativ effekt för den enskilda byggnaden, närmiljön och miljön som helhet. Vid

flytt måste därför stor omsorg läggas på den nya platsen för att minimera den negativa effekten.

Kyrkomiljön och i denna alla ingående delar, är skyddade enligt KML vilket innebär att tillstånd krävs från länsstyrelsen inför rivning/flytt. En positiv aspekt är att miljöerna inventerats och dokumenterats och på bästa sätt ska återskapas i Kirunas nya stadskärna.

Samlad bedömning

Med hänsyn till bedömda värden och effekter bedöms konsekvenserna av ett planalternativ bli stora negativa på kort och lång sikt då höga kulturvärden har identifierats inom området och effekterna blir stora. Fördelaktigt är att dokumentation, återskapande och flytt sker. Därför bedöms planalternativet positivare än nollalternativet.

RIKSINTRESSE FÖR VÄRDEFULLA ÄMNEN OCH MATERIAL

Nollalternativet

Nollalternativet innebär att utvinnningen av värdefulla ämnen upphör, vilket motverkar syftet med riksintresset och medför stora negativa konsekvenser.

Planalternativet

Planens genomförande är ett viktigt steg i att säkra den fortsatta gruvdriften. Konsekvenserna för riksintresset bedöms således som positiva.

FOLKHÄLSOMÅL

Befolkningens hälsa är central för en hållbar samhällsutveckling och för människors välbefinnande.

Det övergripande nationella målet för folkhälsoarbetet i Sverige är ”att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen”.

Det finns elva nationella folkhälsomål. Två av målen har ansetts relevanta för gruvstadspark 2:5; Delaktighet och inflytande i samhället samt Ekonomiska och sociala förutsättningar.

DELAKTIGHET OCH INFLYTANDE I SAMHÄLLET

Delaktighet och inflytande i samhället är en av de mest grundläggande samhälleliga förutsättningarna för folkhälsan och ska därför utgöra ett särskilt målområde.

För att nå det övergripande nationella folkhälsomålet ska särskild vikt läggas vid att stärka förmågan och möjligheten till social och kulturell delaktighet för ekonomiskt och socialt utsatta personer samt på barns och ungdomars samt äldres möjligheter till inflytande och delaktighet i samhället.

Nollalternativet

Med minskade försörjningsmöjligheter minskar möjligheterna för delar av befolkningen att vara delaktiga i samhället och påverka sin livssituation. Däremot finns möjligheter att utveckla andra näringar. Nollalternativet bedöms motverka miljömålet.

Planalternativet

Ur ett folkhälsoperspektiv är det av största vikt att kommuninvånarna görs delaktiga i omvandlingsprocessen av Kiruna stad och Gruvstadspark 2:5, vilket bland annat sker via information genom olika kanaler och planprocessen.

Planen bedöms delvis bidra positivt till folkhälsomålet ”delaktighet och inflytande i samhället” genom att erbjuda möjlighet till dialog, men är i stort negativt då det ändå är på förhand bestämt att staden ska flytta.

EKONOMiska OCH SOCIALA FÖRUTSÄTTNINGAR

Ekonomisk och social trygghet är en av de mest grundläggande samhälleliga förutsättningarna för folkhälsan och skall därför utgöra ett särskilt målområde.

Nollalternativet

Den ekonomiska basen för en stor del av befolkningen kommer att minska och därmed förutsättningarna för social trygghet. Nollalternativet bedöms motverka miljömålet.

Planalternativ

Planläggningen av gruvstadsparken är en förutsättning för fortsatt gruvbrytning, vilket utgör den viktigaste ekonomiska basen i Kiruna. En stor del av befolkningen får sina inkomster direkt eller indirekt från gruvindustrin.

Gruvverksamheten är samtidigt ett led i att människor tvingas flytta från sina bostäder och sina sociala sammanhang, i många fall till boenden med högre kostnader. Positivt är att alla får ersättning för sitt boende. Som en effekt av rivning av centrumnära funktioner, där en del blir inlösta och flyttar och en del inte, drabbas särskilt grupper som är känsliga så som äldre och personer med funktionshinder.

Positivt är att hyresgäster får en trappad hyra, bostadsrätsägare får ett bra erbjudande i pengar och fastighetsägare får ett nytt hus och Kirunabostäders nya hyror, är satta på en rimlig nivå. Däremot de som blir kvar i områdena omkring har stor risk att deras huspriser kommer gå ned då det stadsnära läget försämras.

Under perioden Gruvstadspark 2 kommer att vara tillgänglig för allmänheten kommer området att vara tillgänglig för alla, oavsett ekonomiska resurser. Förhoppningen är att gruvstadsparken ska användas av alla i samhället, vilket bidrar till ett ökat välbefinnande i hela befolkningen.

Planalternativet kommer bidra positivt på folkhälsan, men bedöms övervägande motverka folkhälsomålet.

Samlad bedömning

STADSMILJÖ

Måttligt negativa konsekvenser bedöms uppstå av ett nollalternativ. För planalternativet bedöms konsekvenserna med hänsyn till höga bedömda värden och stora effekter bli måttligt till stora negativa på kort sikt då området fortfarande kan användas och stora negativa på lång sikt då platsbundna värden förloras och

stadsbilden förändras markant. Byggnaderna rivas eller flyttas till andra naturtyper, tas ur sitt ursprungliga sammanhang och ingreppet har en oåterkallelig påverkan genom den markdeformation som kan uppstå.

KULTURMILJÖ

Nollalternativet bedöms medföra stora negativa konsekvenser för riksintressets värdebärare och för kulturmiljön. Detta då bland annat dokumentation och flytt av byggnader inte genomförs tillsammans med att markdeformationerna fortgår.

Höga kulturvärden har identifierats inom området som exempelvis krematoriet, kyrkan, klockstapeln och kvarteret Vagntrapparen. Planförslaget innebär att ett flertal värdebärare inom riksintresset för kulturmiljö påverkas. Med hänsyn till bedömda värden och effekter bedöms konsekvenserna av ett planalternativ bli stora negativa på kort och lång sikt.

SOCIALA ASPEKTER

Kyrkan bedöms ha ett stort värde som både social funktion och för Kirunabornas trygghet och identitet. Kyrkan och övriga byggnader kommer stå kvar men inte kunna nyttjas vid ett nollalternativ. Nollalternativet bedöms därför medföra stora negativa konsekvenser. Med hänsyn till påverkan på olika grupper, sociala funktioner, trygghet och identitet och bedömt värde bedöms konsekvenserna av planalternativet för sociala aspekter sammantaget bli stora negativa på kort sikt och måttligt till stora negativa på lång sikt.

DAGVATTEN

Konsekvenserna avseende dagvatten bedöms tillsammans med de förväntade effekterna som små till måttligt negativa i nollalternativet.

Känsligheten hos dagvattensystemet bedöms i planalternativet som liten till måttlig eftersom få fastigheter uppströms planområdet riskerar att påverkas men samtidigt finns risk för indirekt påverkan på spillvattensystemen. Med hänsyn till bedömda värden och effekter bedöms konsekvenserna av planalternativet sammantaget bli måttligt negativa på kort sikt och små negativa på lång sikt.

GRUNDVATTEN

Konsekvenserna av nollalternativet bedöms bli små till måttligt negativa, men stora osäkerheter föreligger. De negativa effekterna av gruvans påverkan på grundvattenförhållandena bedöms kunna bli stora och baserat på de osäkerheter som föreligger bedöms konsekvenserna kunna bli måttligt till stora negativa, men det behöver undersökas vidare för en säker bedömning.

NATURMILJÖ

Konsekvenserna av nollalternativet bedöms på kort sikt som små negativa men på lång sikt som obetydliga eller möjligen positiva för naturnaturmiljöer och arter. Stora negativa effekter bedöms uppstå när området övergår till gruvindustrimark och marken på sikt kommer deformeras så att naturmiljöerna inom området förstörs och det gröna stråket som utgjort en bård mellan gruvan och staden försvinner. Med hänsyn till bedömda

värden och effekter bedöms konsekvenserna för naturmiljöer och arter som måttligt negativa på kort sikt och måttligt till stora negativa på lång sikt.

TRAFIK

Trafik flyttas till det nya Kiruna i sin helhet i planförslaget och till viss del i nollalternativet, vilket bedöms splittrande på trafiknätet.

FÖRORENAD MARK

Nollalternativet bedöms medföra små negativa konsekvenser. Eftersom markanvändningen i området kommer att förändras över tid kommer även riskerna med eventuella förureningar inom området att förändras över tid. En exponeringssituation och en risk finns under tiden som området utgör gruvstadspark, en annan då området utgör gruvindustriområde och en tredje då gruvan avslutats och området blir naturmark. Med hänsyn till bedömda värden och effekter bedöms planalternativet sammantaget medföra små negativa konsekvenser på kort och lång sikt.

AVFALL OCH MASSHANTERING

Konsekvenserna av nollalternativet bedöms sammantaget bli stora negativa om avfallet inte omhändertas. Med hänsyn till bedömda värden och effekter bedöms konsekvenserna av ett planalternativ bli måttligt negativa på kort sikt då stora mängder avfall alstras och behöver omhändertas och obetydliga till små negativa på lång sikt om avfallshierarkins prioriteringar följs.

STÖRNINGAR

Ett nollalternativ bedöms inte medföra några negativa effekter ur störningssynpunkt på lång eller kort sikt. Konsekvenserna av ett nollalternativ bedöms sammantaget bli obetydliga till små positiva då störningar i form av buller och vibrationer från LKAB:s gruvverksamhet på sikt avtar om området inte planläggs som gruvindustrimark.

Med hänsyn till bedömda värden och effekter av störningar från industri, trafik och rivningsarbeten bedöms konsekvenserna av planalternativet bli små till måttligt negativa på kort sikt samt obetydliga på lång sikt.

KLIMAT

Nollalternativet bedöms inte medföra några konsekvenser. Planalternativet bedöms medföra små till måttligt negativa konsekvenser på kort sikt och obetydliga till små negativa på lång sikt. Detta med antagandet att fossila drivmedel används i projektet med tillhörande transporter, masshantering och rivning.

RISKER

Utifrån genomförd riskanalys i området görs bedömningen att risknivån generellt är låg för både nollalternativet och planalternativet. Risknivån är att anse som acceptabel. Konsekvenserna av nollalternativet bedöms sammantaget som obetydliga till små negativa. Med hänsyn till bedömda värden och effekter bedöms planalternativet sammantaget medföra obetydliga till små positiva konsekvenser på kort och lång sikt.

RIKSINTRESSEN

Riksintresse för kulturmiljö

Nollalternativ

Om gruvbrytningen upphör kommer stadens ekonomi och sysselsättning kraftigt att minska. Många byggnader med höga kulturhistoriska värden riskerar att påverkas av markdeformationer och raseras eller överges och lämnas obebodda. Dokumentation och flytt av byggnader genomförs inte och flera viktiga källor för Kirunas och Sveriges historia riskerar att gå förlorade. Nollalternativet och dess följdeffekter bedöms medföra stora negativa konsekvenser för riksintresset för kulturmiljö.

Planalternativ

De stora förändringarna som Kiruna står inför kommer att påverka de kulturhistoriskt värdefulla byggnaderna och miljöerna i olika utsträckning. Bebyggelse inom planområdena kommer att försvinna från sin nuvarande placering och miljö.

Planalternativet bedöms medföra stora negativa konsekvenser för riksintresset för kulturmiljö.

Riksintresse för värdefulla ämnen och mineraler

Nollalternativ

Nollalternativet innebär att utvinningen av värdefulla ämnen upphör, vilket motverkar syftet med riksintresset och medföra stora negativa konsekvenser.

Planalternativ

Planens genomförande är ett viktigt steg i att säkra den fortsatta gruvdriften. Konsekvenserna för riksintresset bedöms således som positiva.

Färgerna visar stor, måttligt-stort negativt (*röd*), måttligt, lite-måttligt negativ- (*mörkorange*) och lite negativ- (*orange*), och positivt (*grön*). *Vit färg visar att det varken är positiv eller negativ miljöpåverkan eller att ingen bedömning kunnat göras.*

	Nollalter-nativ	Planalter-nativ
Stadsbild		
Kulturmiljö		
Sociala aspekter		
Dagvatten		
Grundvatten		
Naturmiljö		
Trafik		
Förurenad mark		
Avfall och masshantering		
Risker		
Störningar		
Klimat		

Samlad bedömning från miljökonsekvensbeskrivningen. Konsekvenserna för nollalternativet jämförs med konsekvenserna för planförslaget.

Åtgärder och ytterligare information om de olika områdena finns under respektive rubrik i miljökonsekvensbeskrivningen.

10. MEDVERKANDE TJÄNSTEMÄN

Planbeskrivning och plankarta har upprättats av Mona Mattsson Kauppi, planarkitekt. Beskrivning av kulturmiljöer och bebyggelse har gjorts av Clara Nyström, kommunantikvarie. Genomförandebeskrivningen har tagits fram av Eva Ekelund, tidigare mark- och exploateringschef.

Miljökonsekvensbeskrivningen har upprättats av Tyréns AB.

Mona Mattsson Kauppi
Planarkitekt

Nina Eliasson
Plan- och exploateringschef